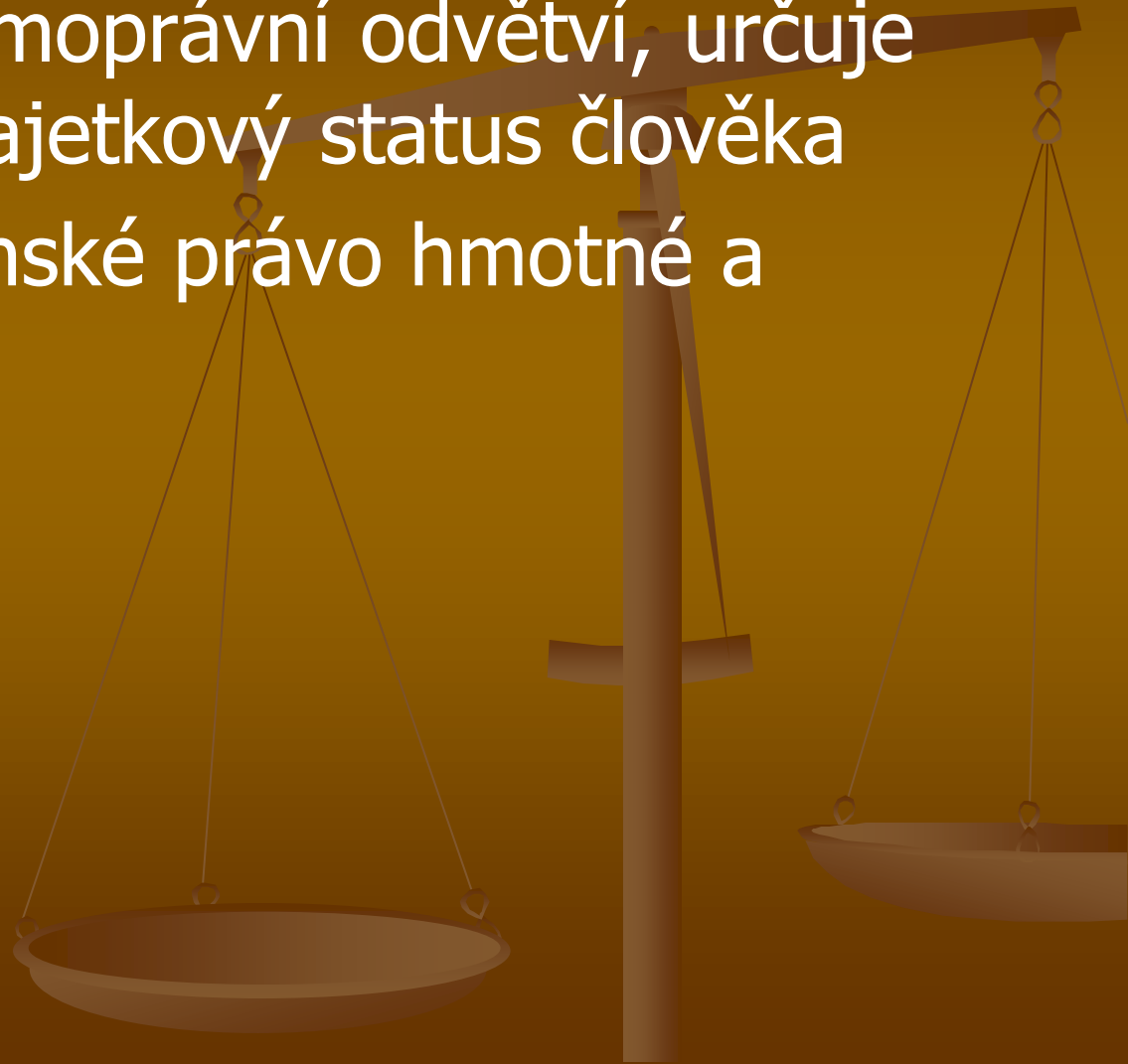

Občanské právo

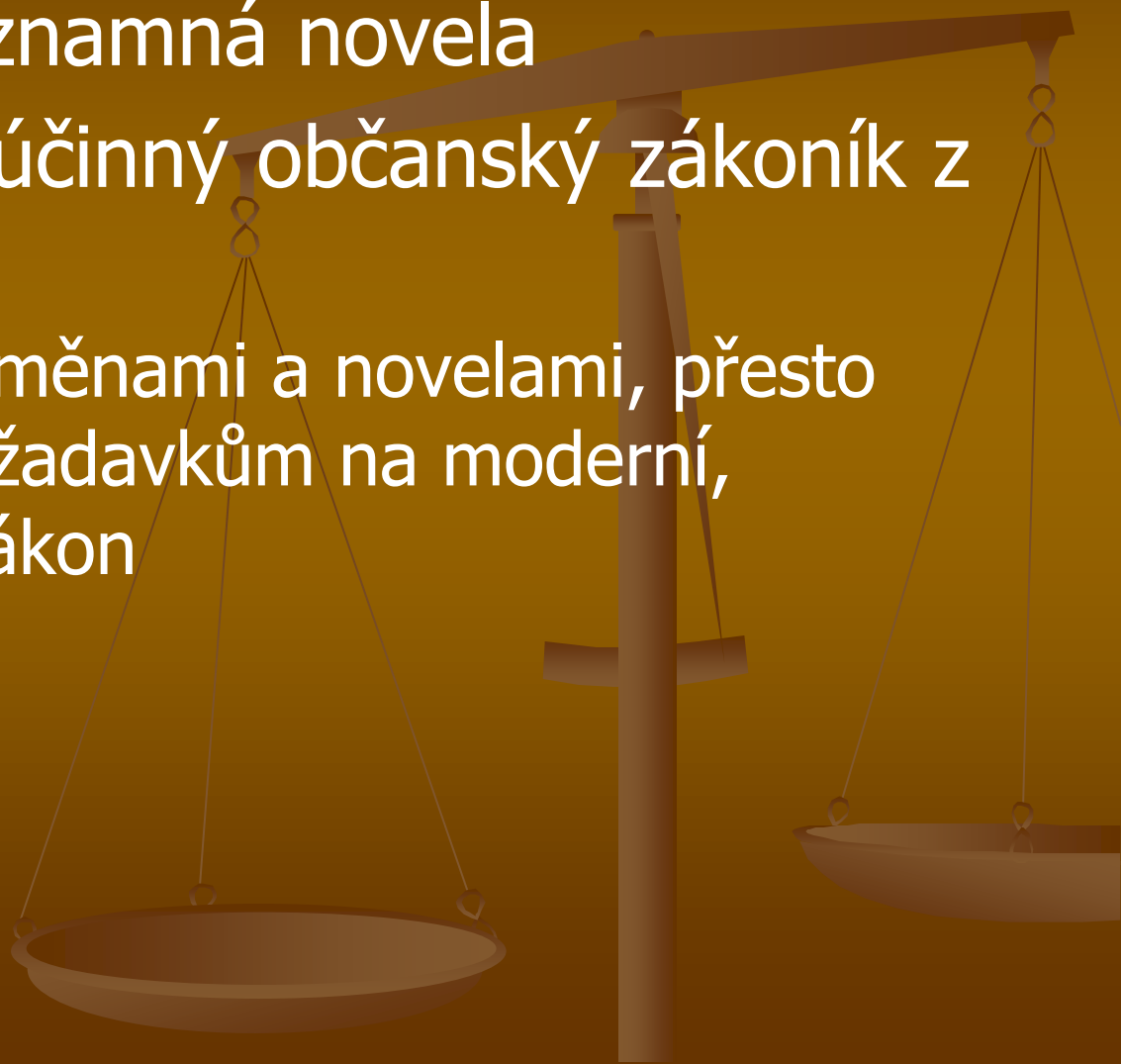

- základní soukromoprávní odvětví, určuje osobnostní a majetkový status člověka
- dělíme na občanské právo hmotné a procesní

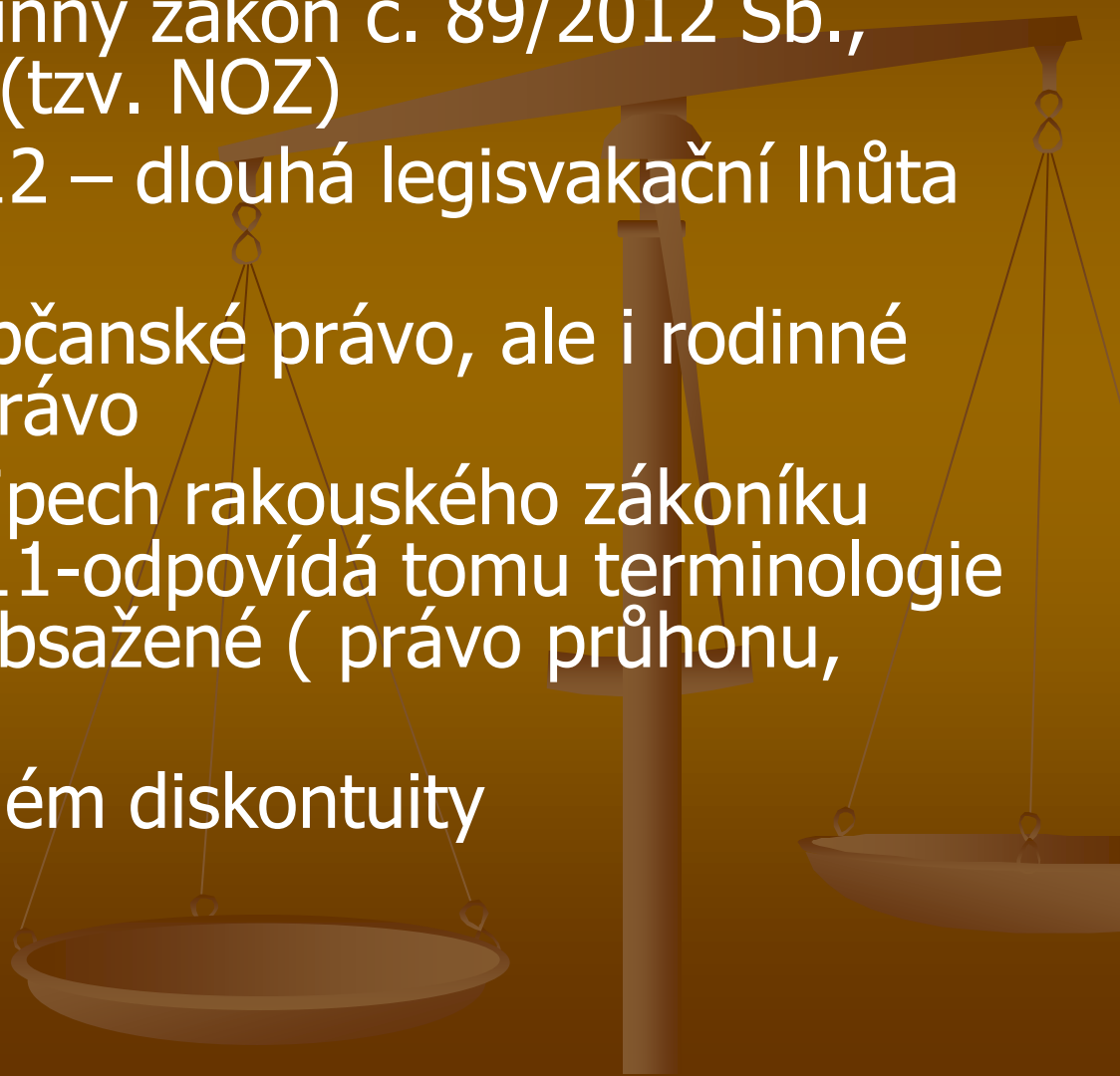
Novelizace

- Od 1.1.2014 významná novela
- 31.12.2013 byl účinný občanský zákoník z roku 1964
  - Prošel mnoha změnami a novelami, přesto neodpovídal požadavkům na moderní, demokratický zákon

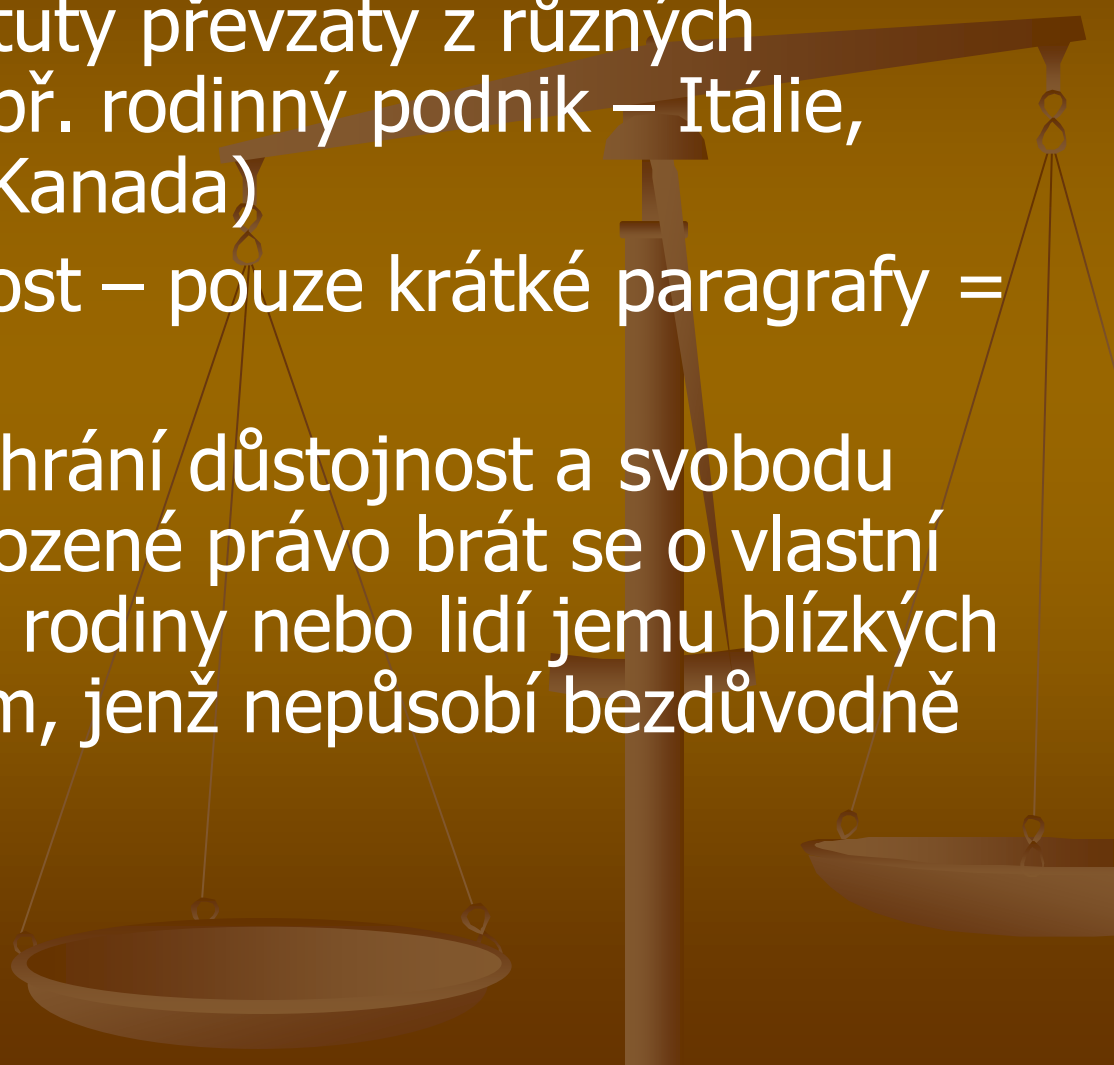
NOZ

- Od 1.1.2014 je účinný zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (tzv. NOZ)
- Vyhlášen 12.3.2012 – dlouhá legisvakační lhůta k seznámení
- Obsahuje nejen občanské právo, ale i rodinné právo, obchodní právo
- Postaven na principech rakouského zákoníku (ABGB) z roku 1811-odpovídá tomu terminologie i instituty v něm obsažené (právo průhonu, pacht apod)
- Z toho plyne problém diskontuity

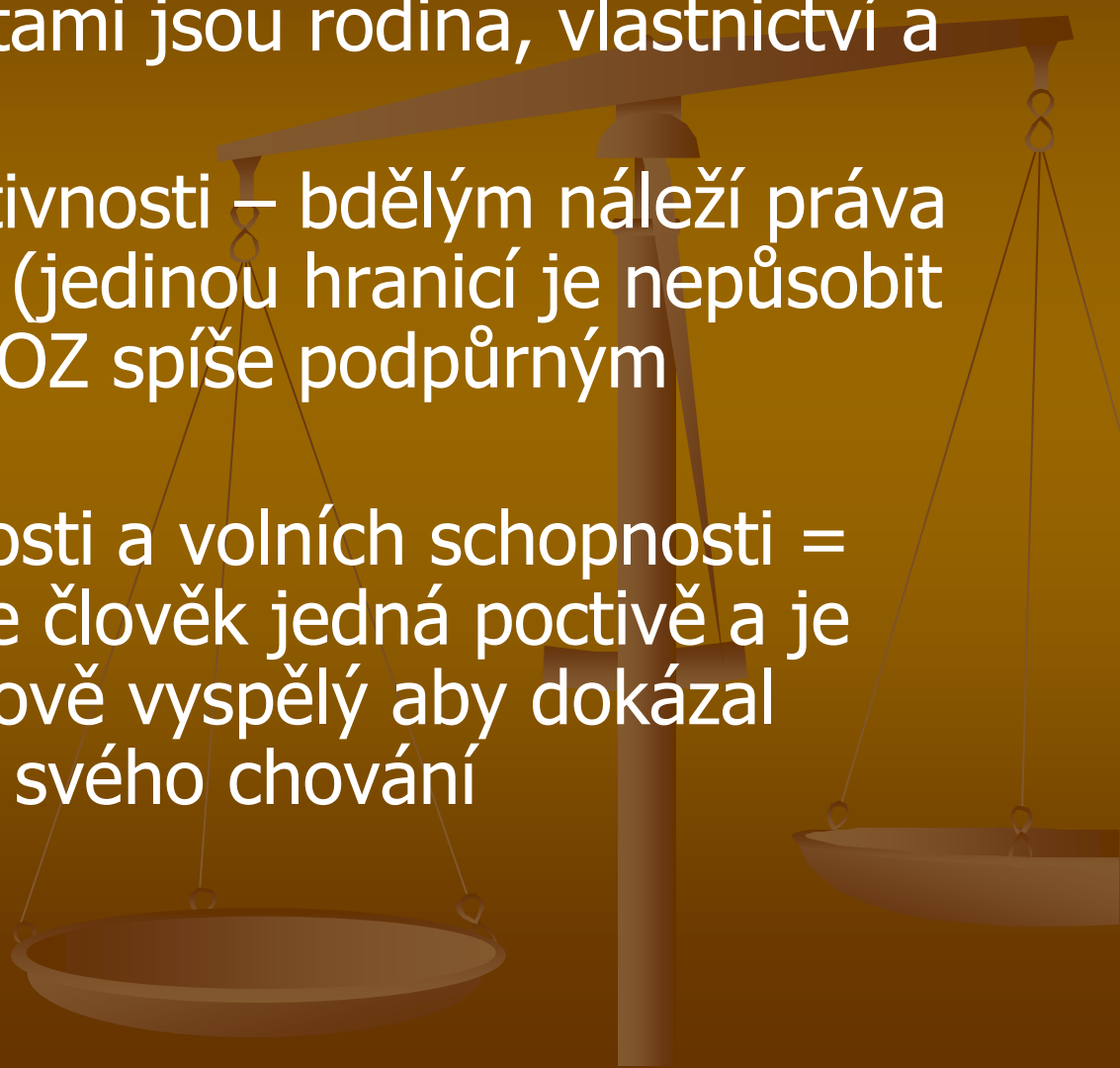
NOZ

- Různé právní instituty převzaty z různých právních řádů (např. rodinný podnik – Itálie, svěřenský fond – Kanada)
- Snaha o přehlednost – pouze krátké paragrafy = více než 3000
- Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým

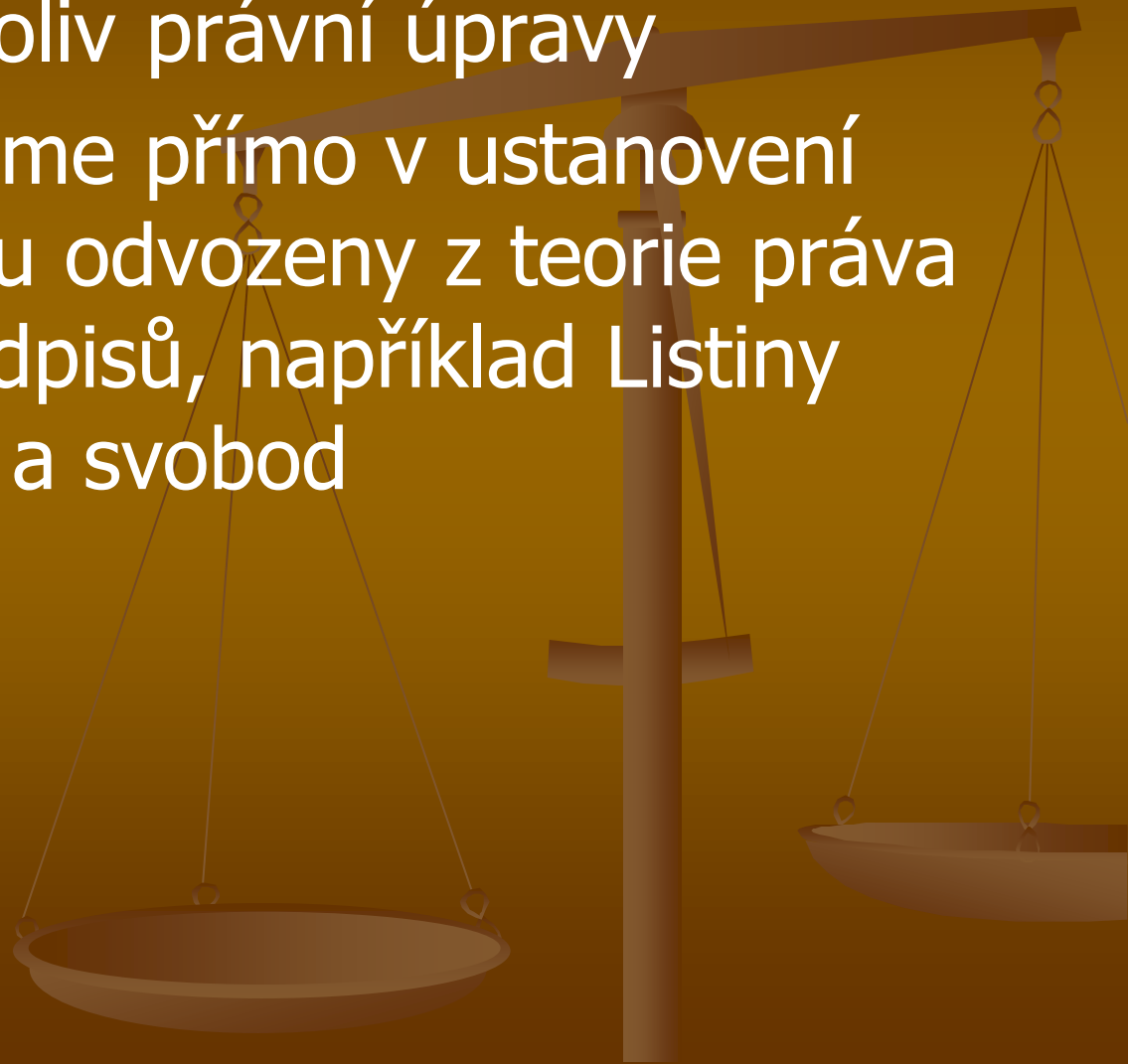
NOZ

- Základními hodnotami jsou rodina, vlastnictví a smlouva
- Větší míra dispozitivnosti – bdělým náleží práva – větší autonomie (jedinou hranicí je nepůsobit újmu druhým) - NOZ spíše podpůrným prostředkem
- Presumpce poctivosti a volních schopnosti = předpokládá se, že člověk jedná poctivě a je dostatečně rozumově vyspělý aby dokázal posoudit následky svého chování

Základní zásady soukromého práva

- Základem jakékoliv právní úpravy
- některé nalezneme přímo v ustanovení zákona, jiné jsou odvozeny z teorie práva nebo jiných předpisů, například Listiny základních práv a svobod

Základní zásady

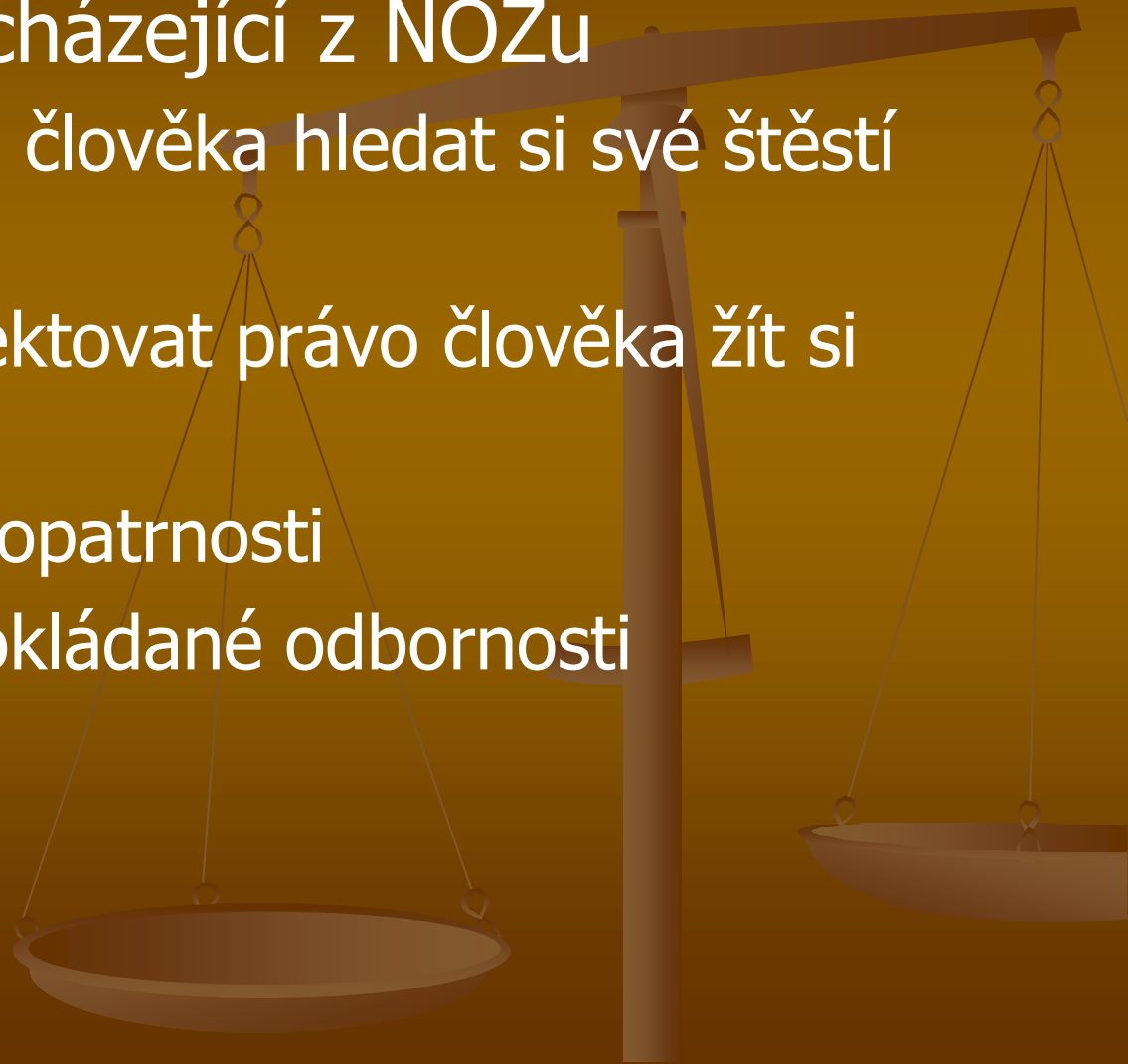

- **zásada autonomie vůle** - možnost zvolit si, zda uzavřít soukromoprávní vztah, s kým, čeho se bude týkat, jakým způsobem se bude realizovat
- **vše je dovoleno, co není výslovně zakázáno** – zakotveno v čl. 3 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
- **zákaz zneužití svých práv** - nelze využívat svých práv tak, aby nepřiměřeně omezovala ostatní
- **ochrana dobré víry** - zákon nesmí být vykládán tak, by porušil práva toho, kdo byl v oprávněné víře, že jednal v souladu s právem
- **zásada prevence** - spočívá v předcházení ohrožení či poškození práv, nalezneme ji v ust. § 2009 a násl. OZ

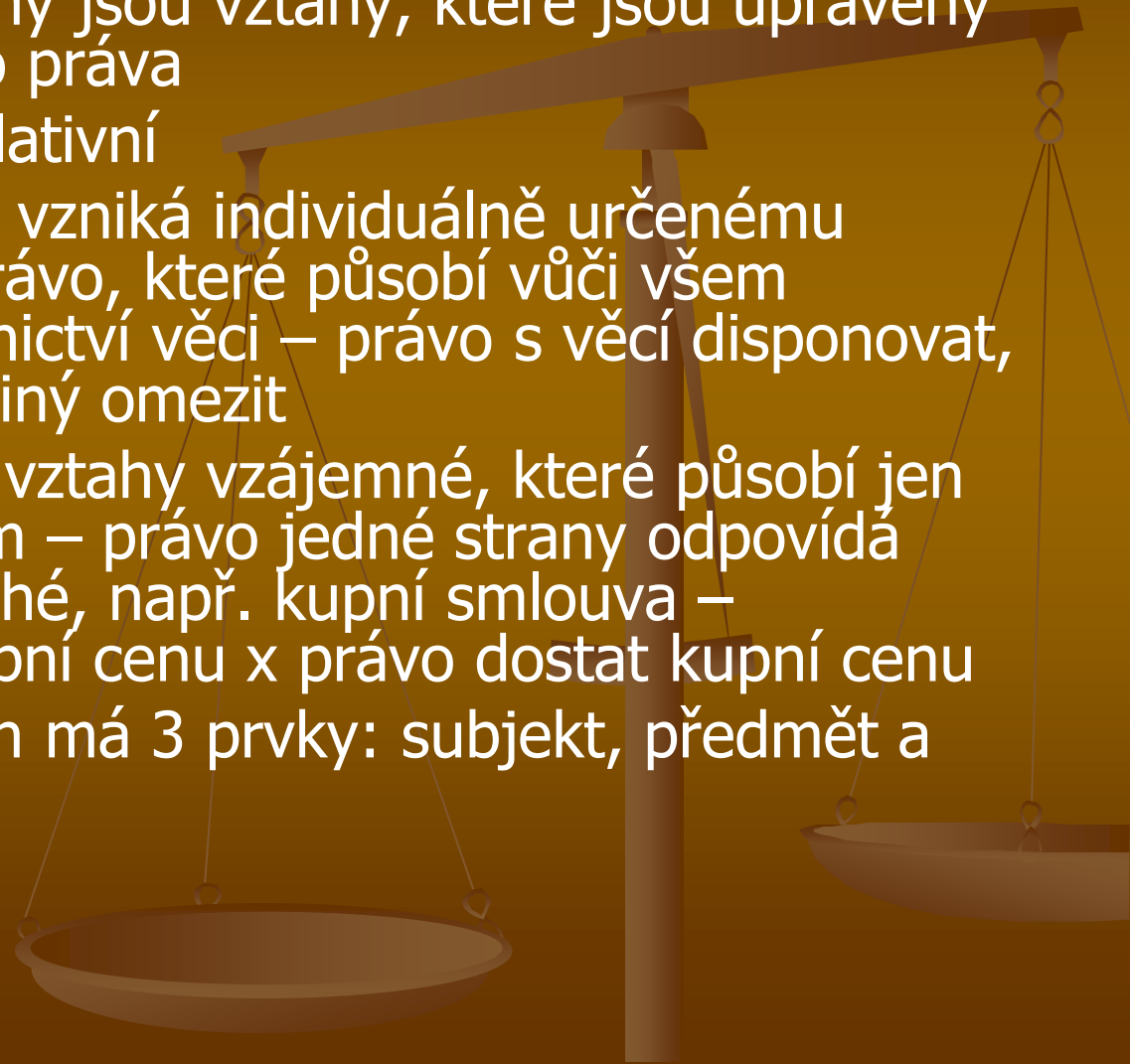
Základní zásady

- Další zásady vycházející z NOZu
  - přirozené právo člověka hledat si své štěstí sám
  - povinnost respektovat právo člověka žít si podle svého
  - hledisko běžné opatrnosti
  - hledisko předpokládané odbornosti

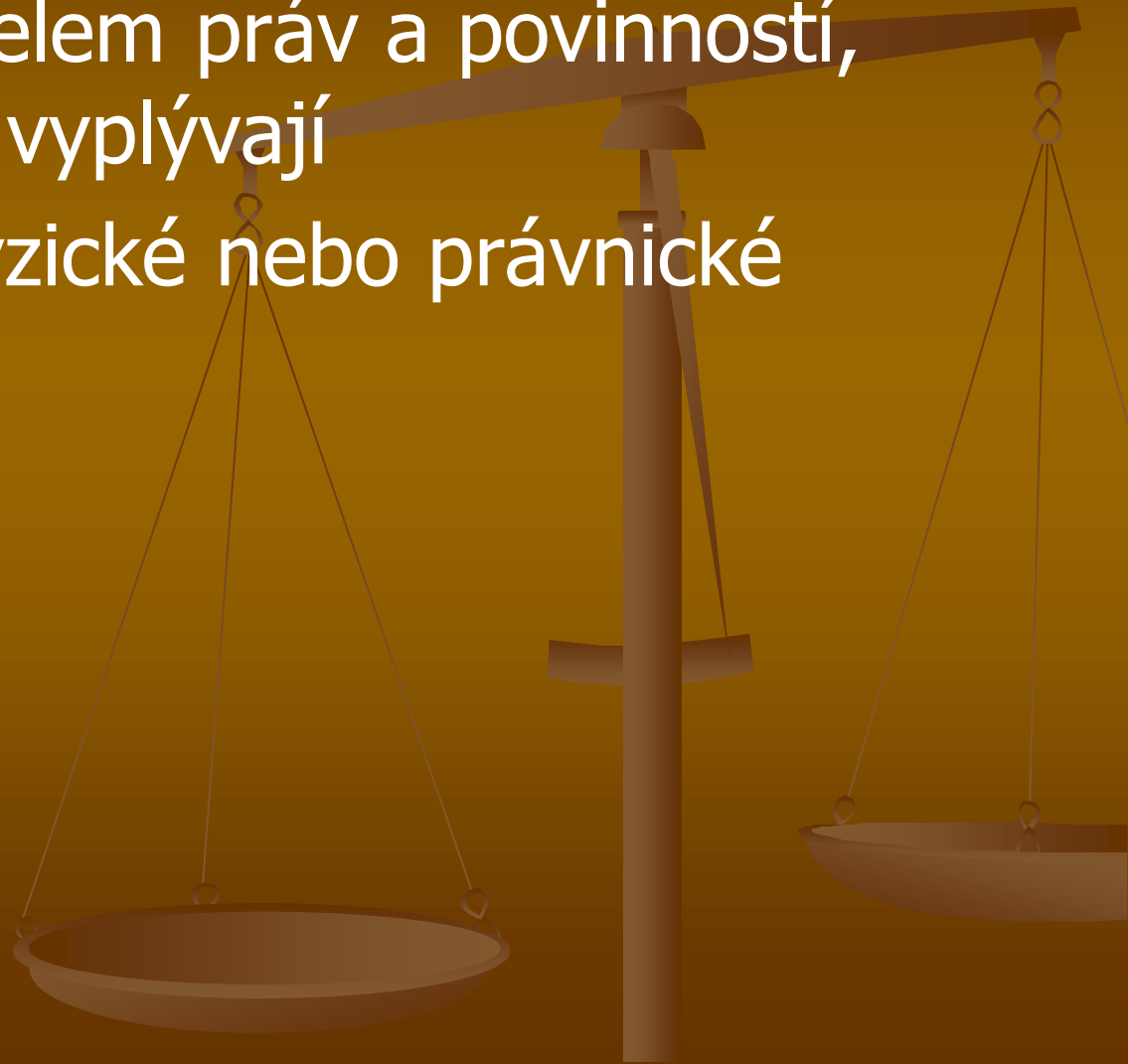
Občanskoprávní vztah

- Občanskoprávní vztahy jsou vztahy, které jsou upraveny normami občanského práva
- vztahy absolutní a relativní
- U absolutního vztahu vzniká individuálně určenému subjektu (viz dále) právo, které působí vůči všem ostatním, např. vlastnictví věci – právo s věcí disponovat, které nemůže nikdo jiný omezit
- Relativní vztahy jsou vztahy vzájemné, které působí jen vůči jejich účastníkům – právo jedné strany odpovídá povinnosti strany druhé, např. kupní smlouva – povinnost zaplatit kupní cenu x právo dostat kupní cenu
- Občanskoprávní vztah má 3 prvky: subjekt, předmět a obsah

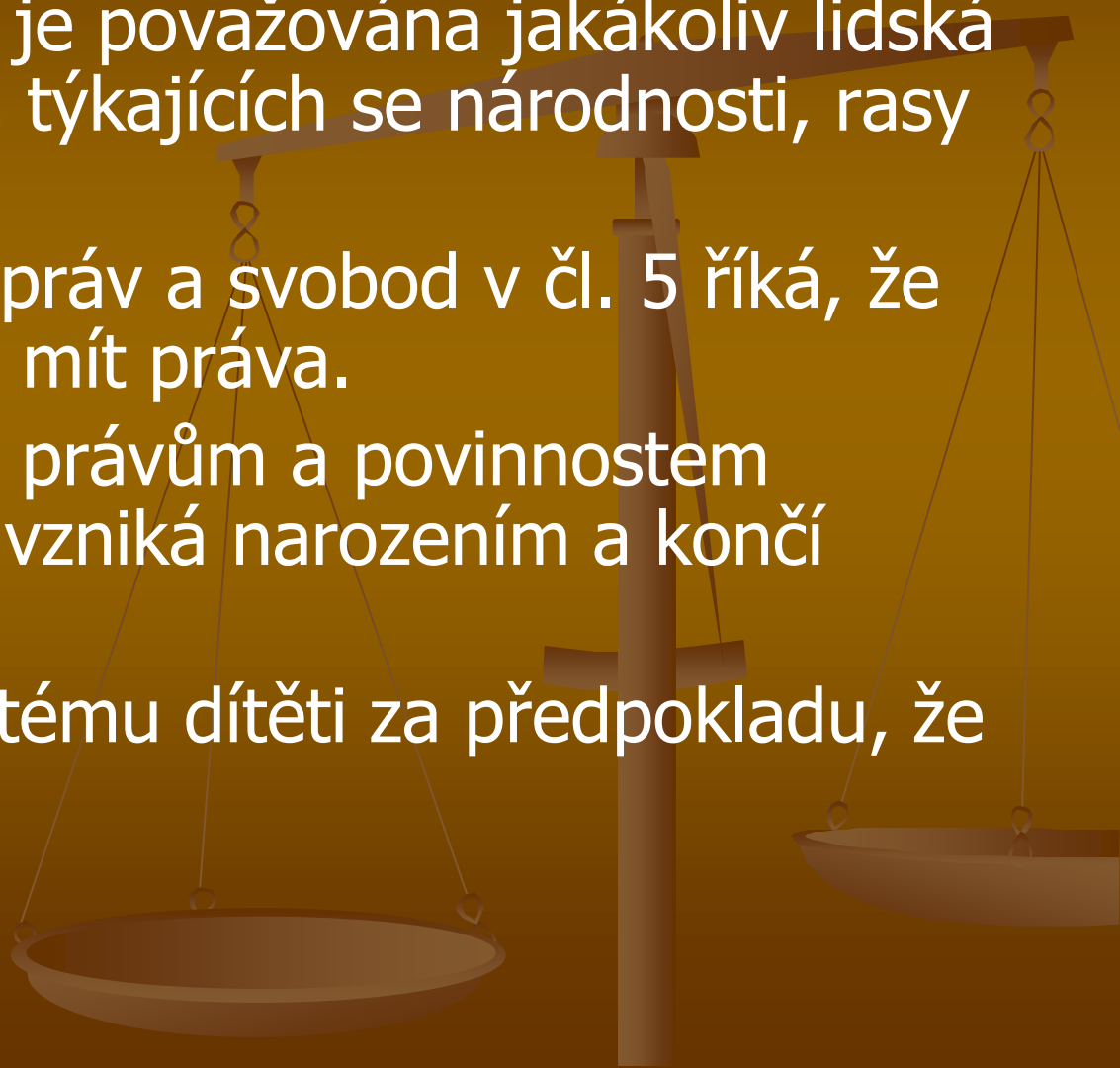
Subjekt

- Subjekt je nositelem práv a povinností, které ze vztahu vyplývají
- mohou to být fyzické nebo právnické osoby

Fyzická osoba

- Za fyzickou osobu je považována jakákoliv lidská bytost, bez rozdílů týkajících se národnosti, rasy atd.
- Listina základních práv a svobod v čl. 5 říká, že každý je způsobilý mít práva.
- Tato způsobilost k právům a povinnostem (právní osobnost) vzniká narozením a končí smrtí.
- Je přiznána i počatému dítěti za předpokladu, že se narodí živé.

Fyzická osoba

- Aby mohla fyzická osoba samostatně navazovat právní vztahy musí být také svéprávná, tedy schopná nabývat svým jednáním práva a zavazovat se k povinnostem.
- Dříve se svéprávnost nazývala způsobilost k právním úkonům
- Tato svéprávnost vzniká v plném rozsahu zletilostí (tj. dovršením 18 let)
- Zvláštní způsob získání svéprávnosti je uzavření manželství před dosažením zletilosti, případně pokud soud vyhověl žádosti nezletilého o přiznání svéprávnosti
- Nezletilí mají svéprávnost (způsobilost k právním úkonům) jen v rozsahu přiměřeném jejich rozumové vyspělosti a věku (10 letý chlapec má způsobilost k tomu, aby si koupil zmrzlinu, ale ne aby si koupil dům)

Fyzické osoby

- Nový občanský zákoník přinesl nové možnosti týkající se svéprávnosti osob s psychickým onemocněním.
- Jendou z těchto možností je tzv. předběžné prohlášení, které učiní člověk ještě v době v plné psychické kondici a které následně (např. až bude postižen stařeckou demencí) musí okolí respektovat a dodržovat.
- Pro pouze lehce psychicky narušené jedince může být pomocí nápomoc v rozhodování ve formě asistence, případně zastoupení členem domácnosti při vyřizování obvyklých záležitostí.
- U těžších poškození může soud tak jako dříve svéprávnost omezit a ustanovit opatrovníka

Právní osoba

- Právní osoba je organizovaný útvar, kterému zákon přiznává právní osobnost
- tuto osobnost má právní osoba od svého vzniku do svého zániku
- Mohou to být družstva, obchodní společnosti=soukromé právní osoby
- Nebo instituty veřejného práva, např. Česká národní banka, Všeobecná zdravotní pojišťovna, jednotky územní samosprávy tj. obce, kraje.
- Dříve se jim přiznávala způsobilost k právním úkonům (svéprávnost)
- Dnes již svéprávnost nemá, jedná za ni osoba, která ji zastupuje
- zastupující osobou bývá zpravidla statutární orgán, případně kdokoliv je k tomu oprávněn, např. uzavírání smlouvy obchodním zástupcem.

Zastoupení

- Pokud nechce fyzická nebo právnická osoba jednat samostatně, nebo toho není z nějakého důvodu schopná, využívá se institut zastoupení.
- Rozlišujeme 3 druhy zastoupení, podle jeho vzniku:
  - zákonné zastoupení, které vzniká přímo ze zákona – za nezletilé jednají rodiče jako jejich zákonní zástupci
  - zákonné zastoupení, které vzniká na základě rozhodnutí státního orgánu, tzv. opatrovnictví – opatrovník zastupuje osoby, kterým byla omezena svéprávnost, nebo osoby nezvěstné, tzv. kolizní opatrovník jedná za nezletilého, pokud jeho zájmy mohou být v rozporu se zájmy jeho zákonného zástupce např. Rozvod rodičů, svěření dítěte do péče
  - smluvní zastoupení – dohoda o plné moci k jednání, může být všeobecná, nebo pouze na některé úkony, např. vyzvednout dopis na poště

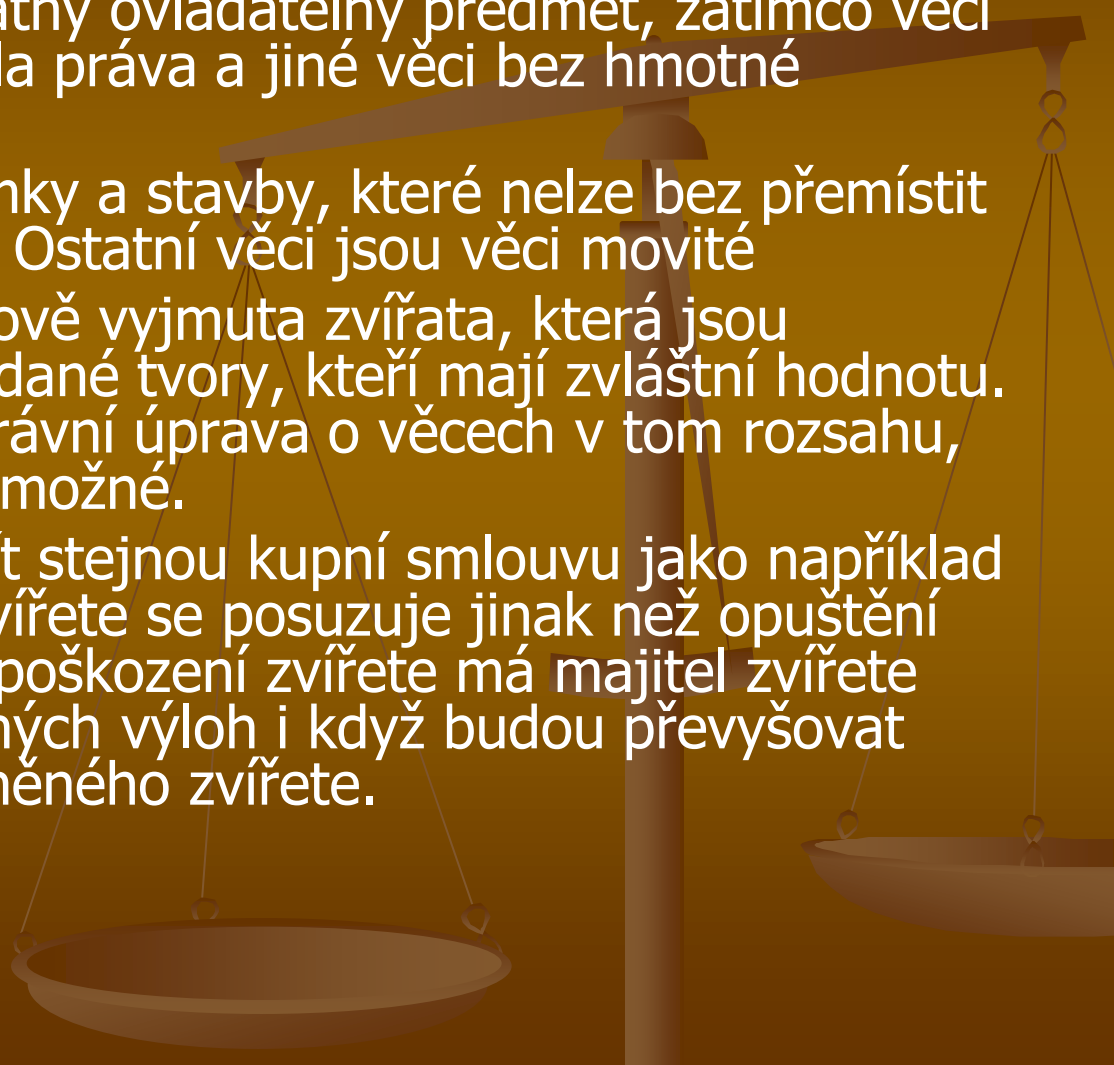

Předmět občanskoprávních vztahů

- Předmětem občanskoprávních vztahů je to, na co je daný vztah zaměřen, tedy lidské chování a to, čeho se toto chování týká, tj. zpravidla věci, případně práva a jiné majetkové hodnoty
- Věci můžeme dělit dle celé řady hledisek, pro běžné účely je nejdůležitějším dělení na věci hmotné a nehmotné a věci movité a nemovité.

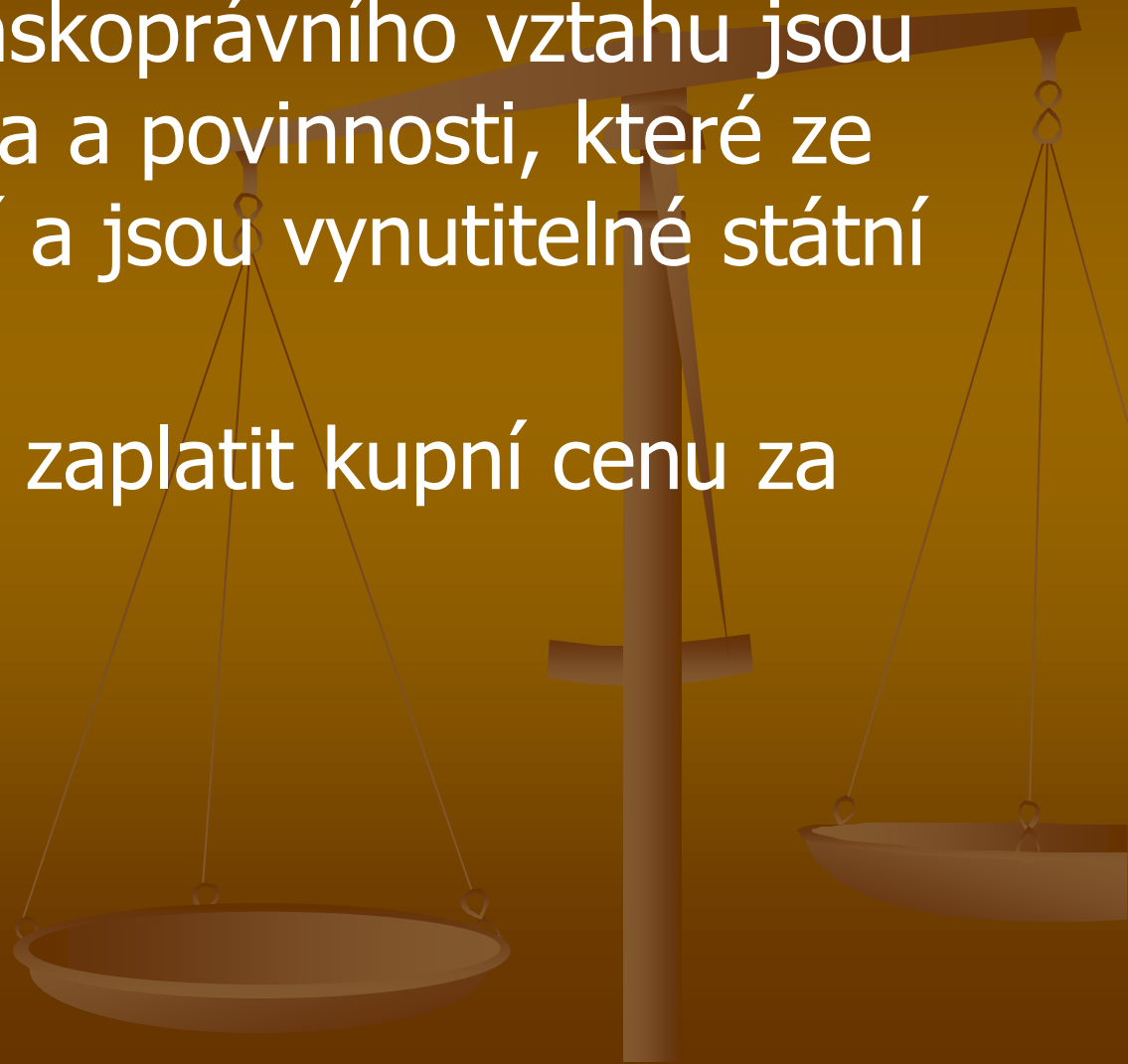
Věci

- Hmotná věc je samostatný ovladatelný předmět, zatímco věci nehmotné jsou zpravidla práva a jiné věci bez hmotné podstaty.
- Nemovitosti jsou pozemky a stavby, které nelze bez přemístění bez hrozícího porušení. Ostatní věci jsou věci movité
- Z kategorie věci jsou nově vyjmuta zvířata, která jsou označena za smysly nadané tvory, kteří mají zvláštní hodnotu. Na zvířata se použije právní úprava o věcech v tom rozsahu, v jakém je toto použití možné.
- Na zvíře tedy lze uzavřít stejnou kupní smlouvu jako například na kolo, ale opuštění zvířete se posuzuje jinak než opuštění věci a nebo v případě poškození zvířete má majitel zvířete právo na úhradu léčebných výloh i když budou převyšovat objektivní hodnotu zraněného zvířete.

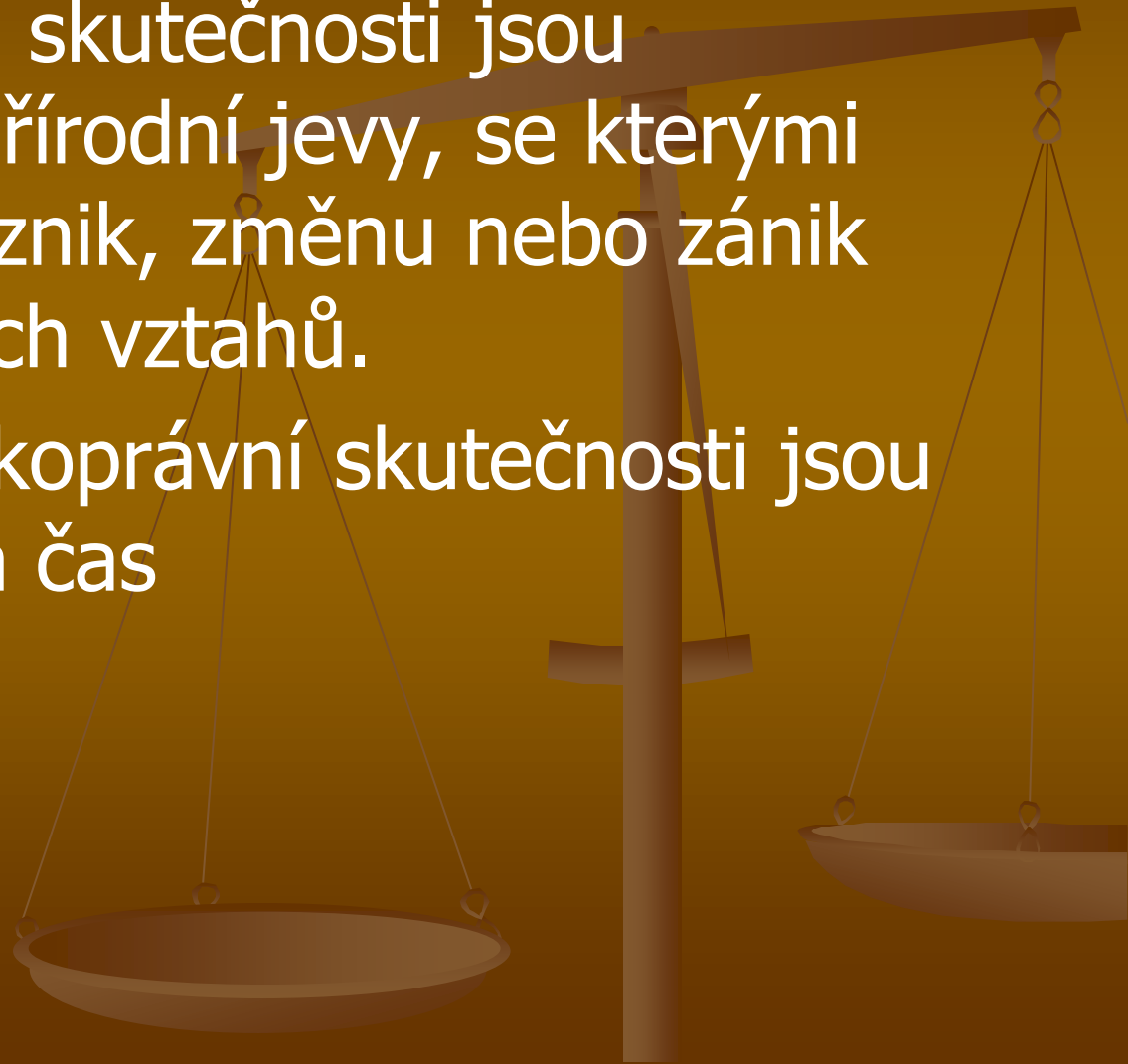
Obsah občanskoprávního vztahu

- Obsahem občanskoprávního vztahu jsou subjektivní práva a povinnosti, které ze vztahu vyplývají a jsou vynutitelné státní mocí.
- Např. povinnost zaplatit kupní cenu za koupenou věc...

Občanskoprávní skutečnosti

- Občanskoprávní skutečnosti jsou společenské a přírodní jevy, se kterými zákon spojuje vznik, změnu nebo zánik občanskoprávních vztahů.
- 2 hlavní občanskoprávní skutečnosti jsou právní jednání a čas

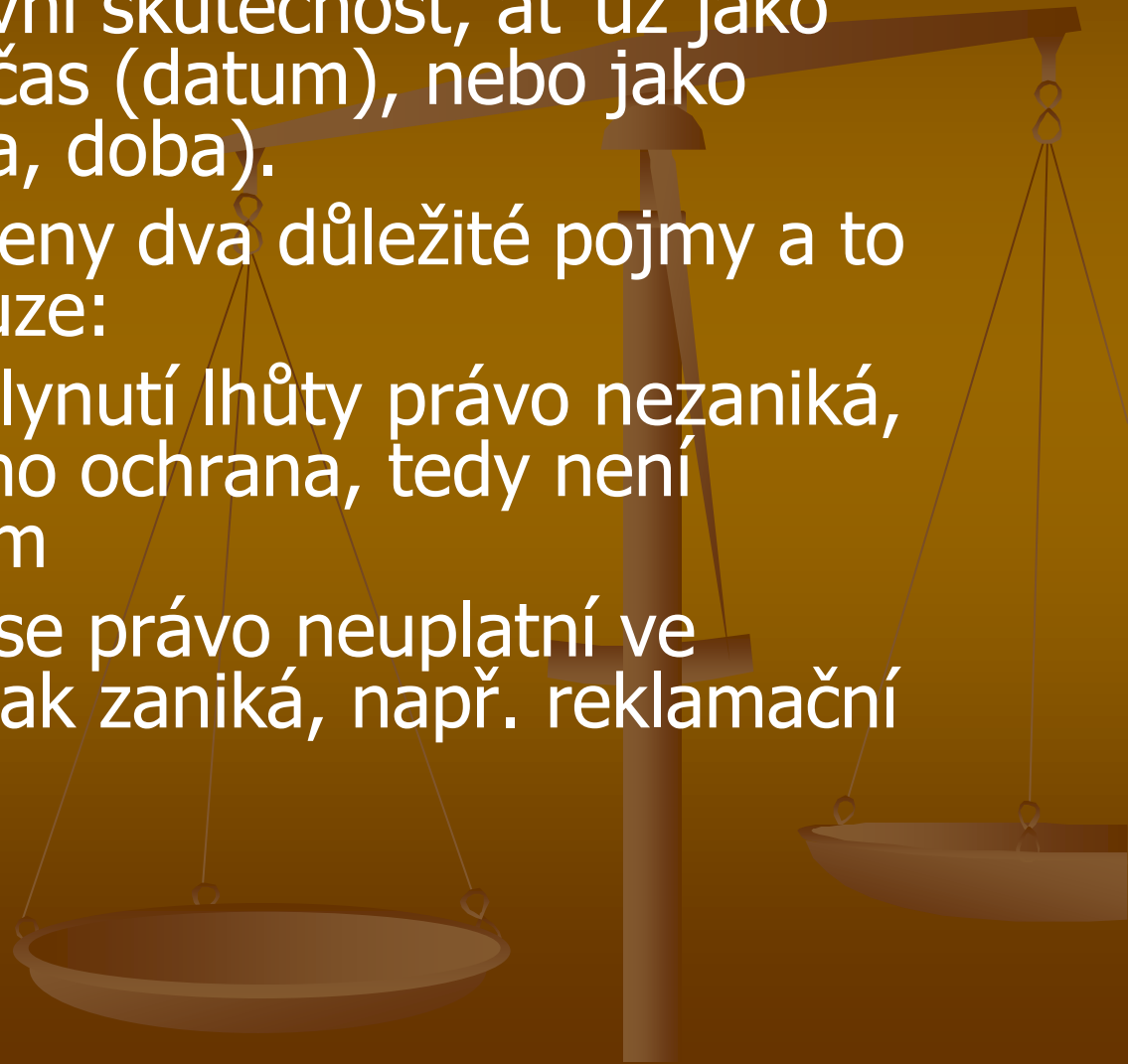

Právní jednání

- Jedná se o nejvýznamnější právní skutečnost, je to chování vedoucí k právem uznaným následkům (uzavření smlouvy, výpověď z nájmu atd.). Aby se mohlo jednat o právní jednání, musí splňovat dané náležitosti:
  - náležitost osoby – osoba, která úkon činí musí mít právní osobnost a být svéprávná
  - náležitost vůle – musí být svobodná a vážná
  - náležitost projevu vůle – vůle musí být projevena určitě a srozumitelně, pokud zákon stanovuje tak i v předepsané formě, např. kupní smlouva k nemovitosti musí být písemná
  - shoda vůle a jejího projevu
  - náležitost předmětu – musí být možný a dovolený nelze tedy uzavřít smlouvu na koupi pozemků na Slunci (nemožný), nebo smlouvu o provedení vraždy (nedovolený)

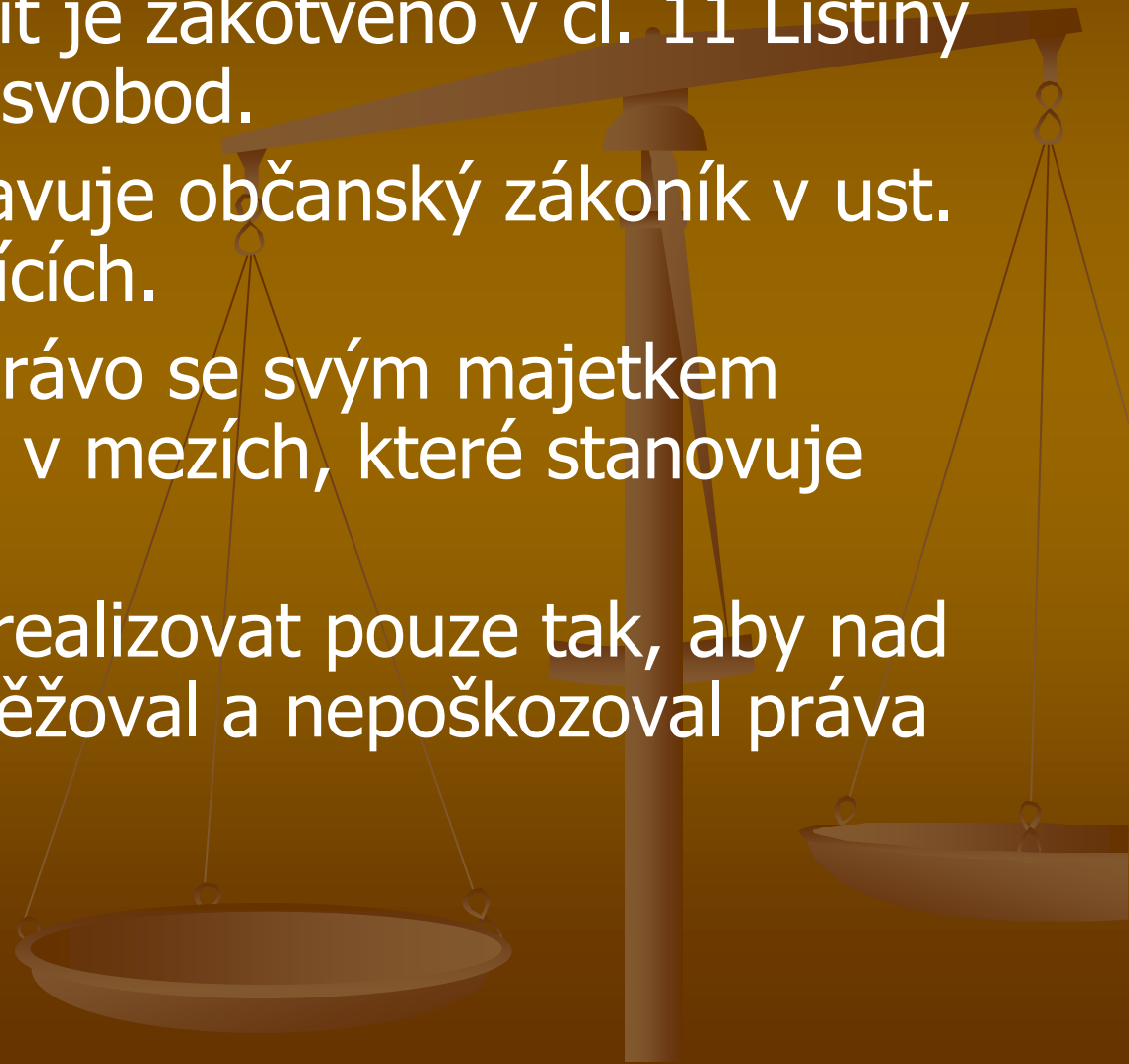
Čas

- Je rozhodující právní skutečnost, ať už jako pevně stanovený čas (datum), nebo jako plynoucí čas (lhůta, doba).
- S časem jsou spojeny dva důležité pojmy a to promlčení a prekluze:
- Promlčení – po uplynutí lhůty právo nezaniká, ale oslabuje se jeho ochrana, tedy není vynutitelné soudem
- Prekluze – pokud se právo neuplatní ve stanovené lhůtě, tak zaniká, např. reklamační lhůta

Vlastnictví

- Právo mít a vlastnit je zakotveno v čl. 11 Listiny základních práv a svobod.
- Jeho realizaci upravuje občanský zákoník v ust. § 1011 a následujících.
- Vlastník věci má právo se svým majetkem libovolně nakládat v mezích, které stanovuje právní řád.
- Toto právo může realizovat pouze tak, aby nad přiměřenou neobtěžoval a nepoškozoval práva někoho jiného

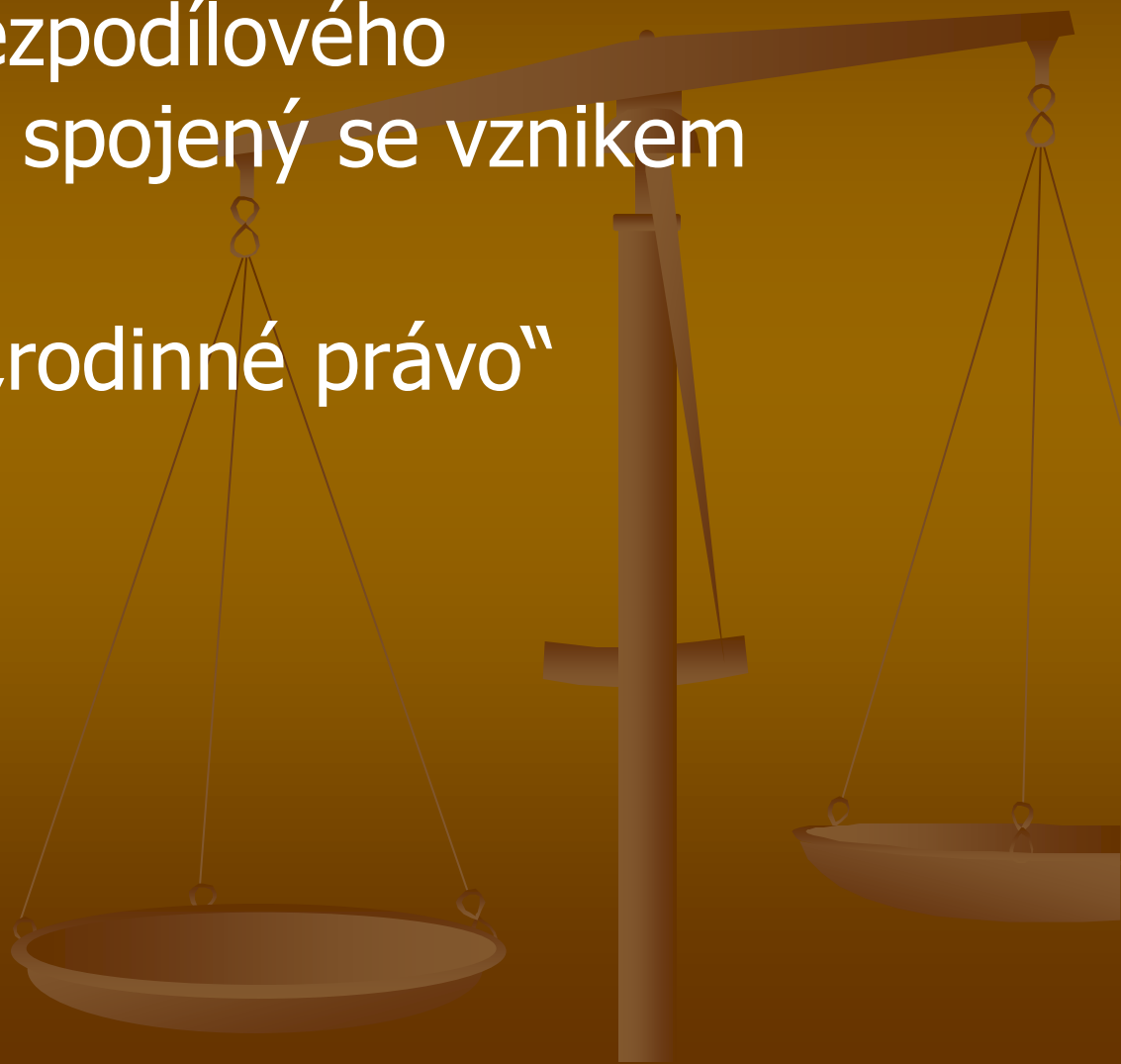
Spoluvlastnictví

- Věc může mít více vlastníků - jedná se o spoluvlastnictví
- Každý z vlastníků má právo k celé věci, které je omezeno stejným právem všech ostatních spoluvlastníků.
- Při rozhodování s společné věci se rozhoduje zpravidla většinou hlasů (velikost hlasů odpovídá velikosti podílů), u závažných rozhodnutí je potřeba jednotný souhlas.
- Nově je omezeno tzv. předkupní právo, které si spoluvlastníci buď sjednají (pokud spoluvlastnictví vzniklo smlouvou), a nebo je omezeno na dobu 6 měsíců (v případě že spoluvlastnictví vzniklo v důsledku dědění).
- Dříve bývalo předkupní právo neomezené

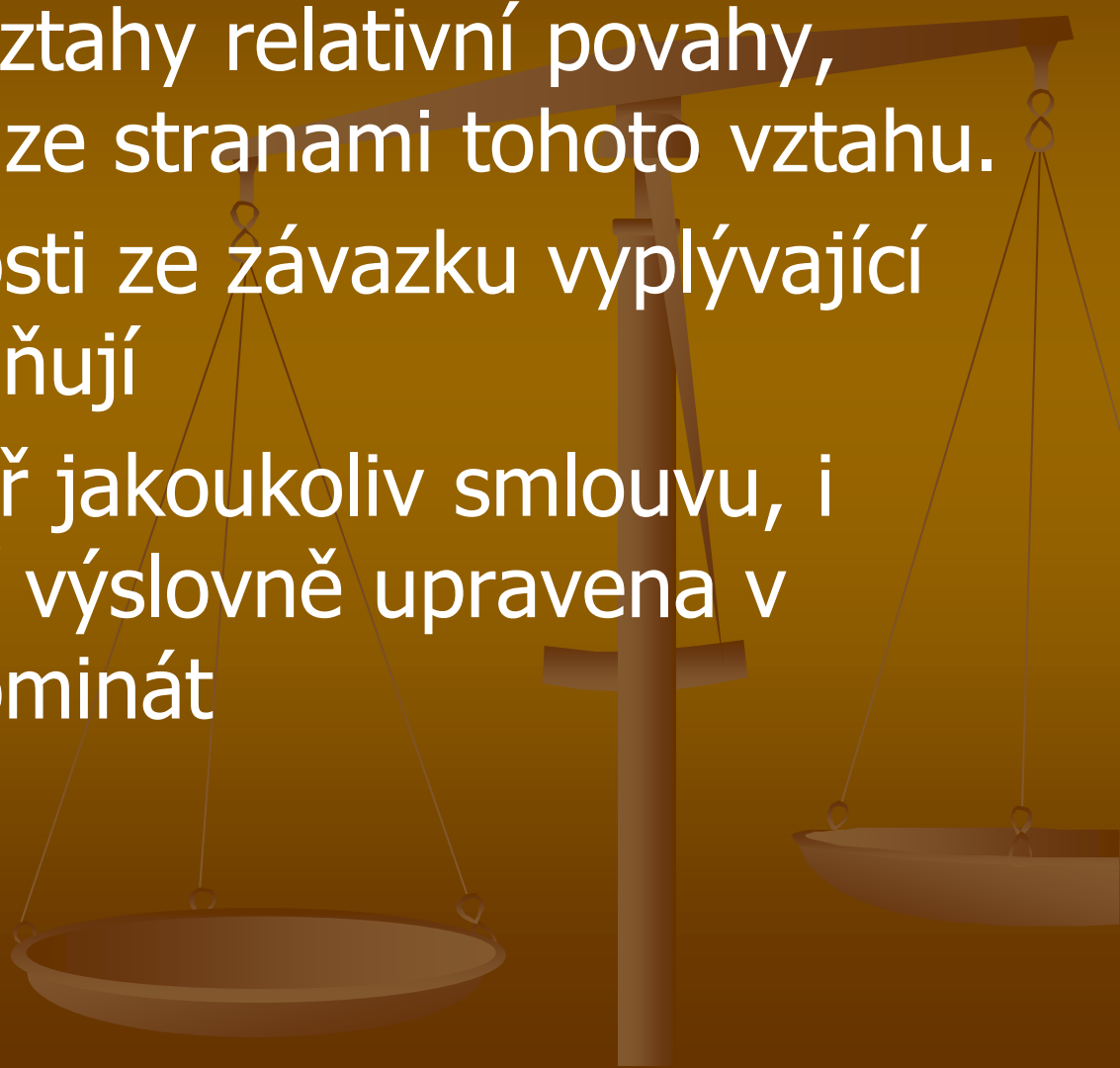
Společné jmění

- Zvláštní druh bezpodílového spoluvlastnictví, spojený se vznikem manželství
- Více v kapitole „rodinné právo“

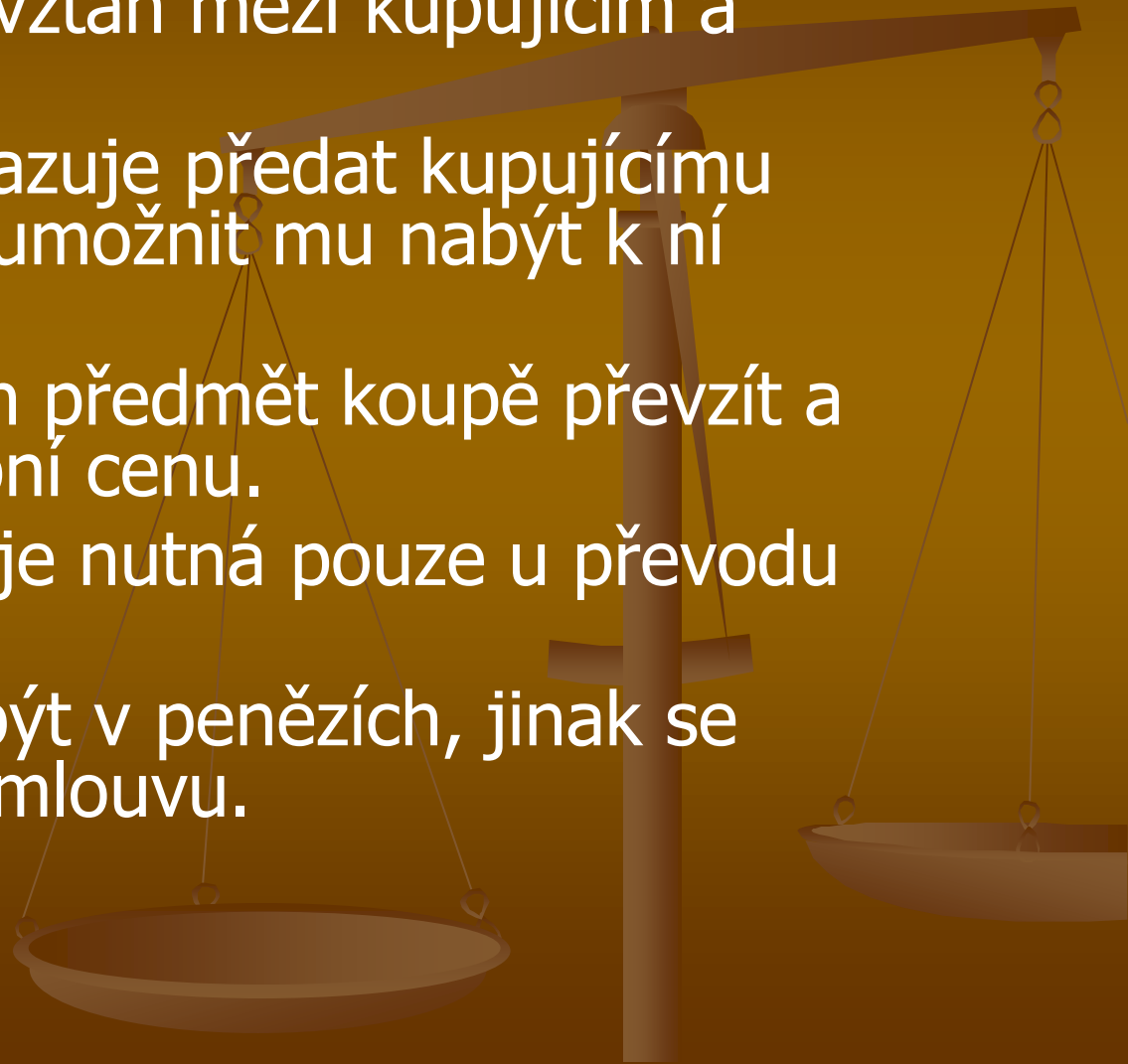
Závazky

- Jsou to právní vztahy relativní povahy, tedy působí pouze stranami tohoto vztahu.
- Práva a povinnosti ze závazku vyplývající se zásadně doplňují
- lze uzavřít téměř jakoukoliv smlouvu, i takovou co není výslovně upravena v NOZu = tzv. inominát

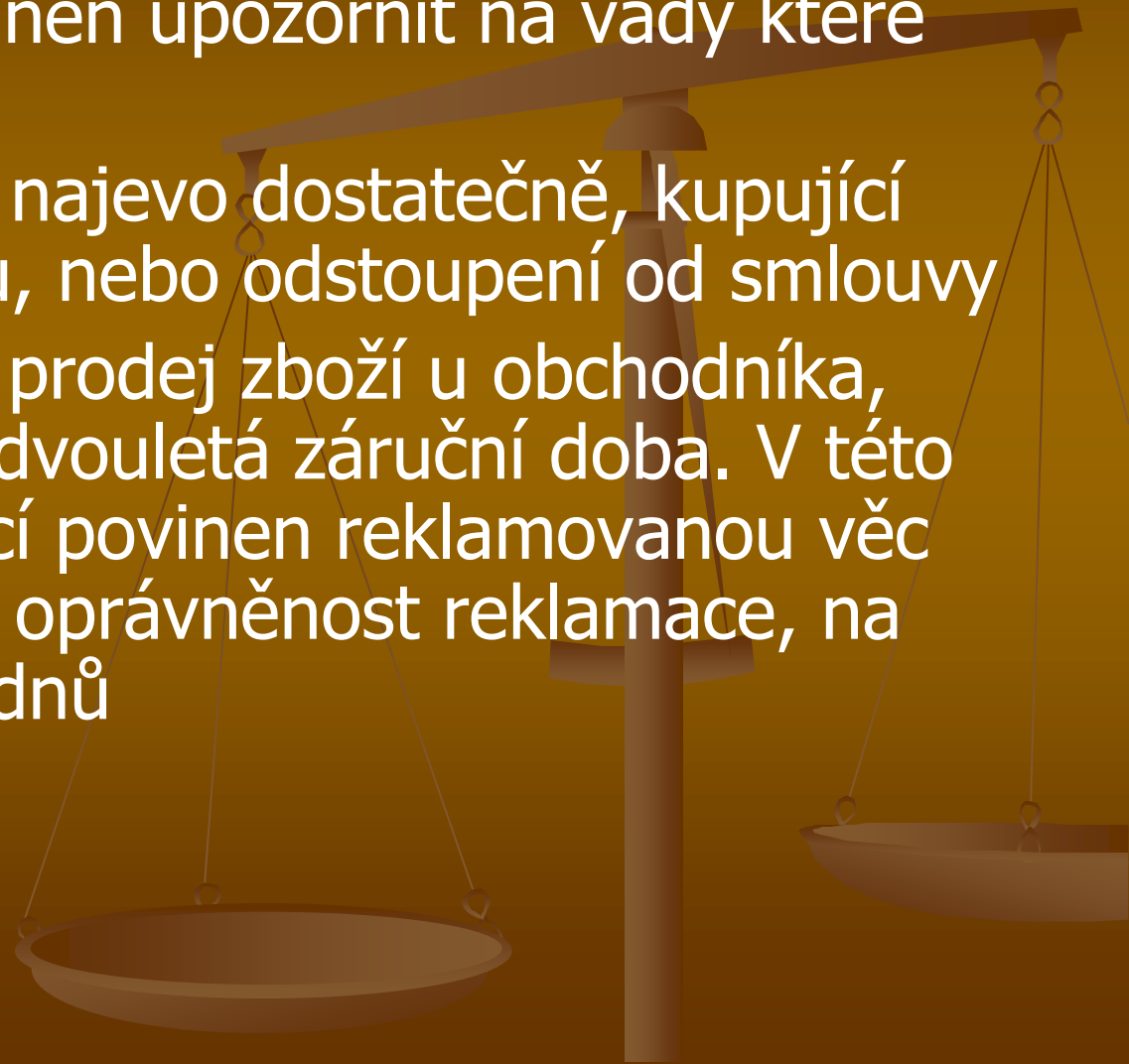
Kupní smlouva

- Kupní smlouva je vztah mezi kupujícím a prodávajícím,
- prodávající se zavazuje předat kupujícímu předmět koupě a umožnit mu nabýt k ní vlastnické právo
- kupující je povinen předmět koupě převzít a zaplatit za něj kupní cenu.
- Písemná smlouva je nutná pouze u převodu nemovitostí
- Kupní cena musí být v penězích, jinak se nejedná o kupní smlouvu.

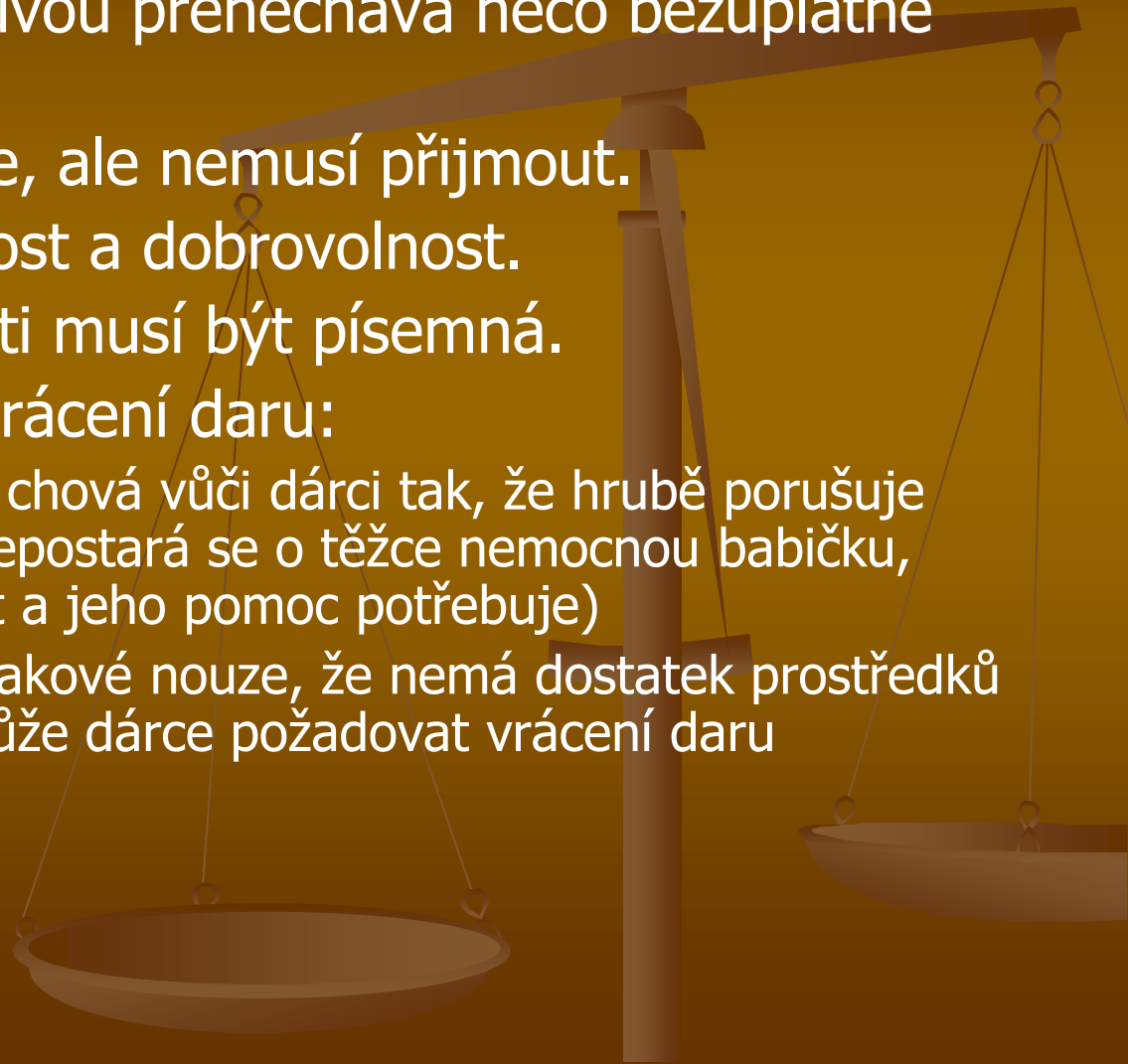
Kupní smlouva

- Prodávající je povinen upozornit na vady které věc má
- pokud vyjde vada najevo dostatečně, kupující má právo na slevu, nebo odstoupení od smlouvy
- Zvláštní režim má prodej zboží u obchodníka, kde je stanovena dvouletá záruční doba. V této lhůtě je prodávající povinen reklamovanou věc převzít a posoudit oprávněnost reklamace, na posouzení má 30 dnů

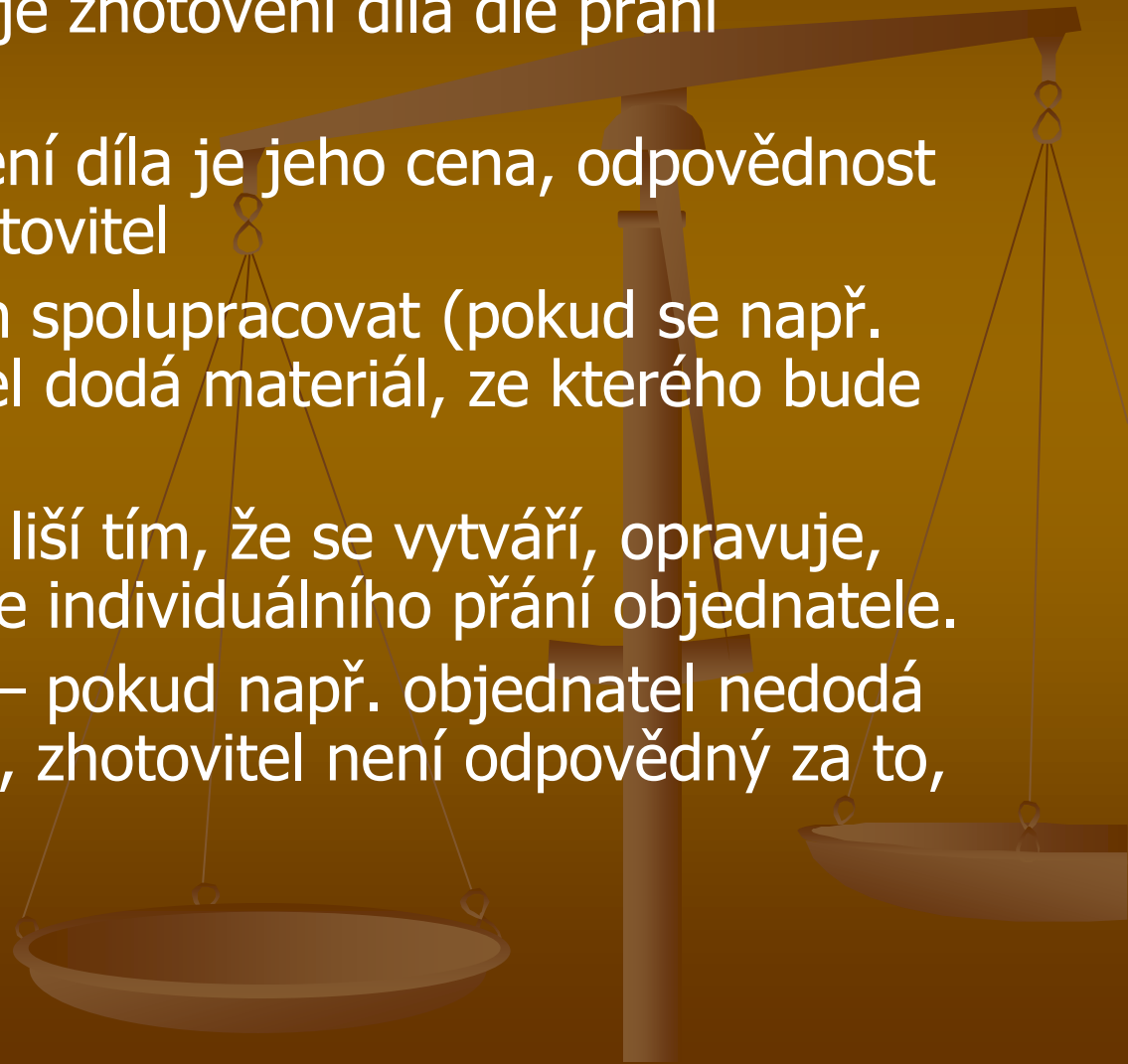
Darování

- Dárce darovací smlouvou přenechává něco bezúplatně obdarovanému
- obdarovaný věc může, ale nemusí přijmout.
- Zásadní je bezúplatnost a dobrovolnost.
- u převodu nemovitosti musí být písemná.
- možnost požadovat vrácení daru:
  - Pokud se obdarovaný chová vůči dárce tak, že hrubě porušuje dobré mravy (např. nepostará se o těžce nemocnou babičku, která mu darovala byt a jeho pomoc potřebuje)
  - dárce se dostane do takové nouze, že nemá dostatek prostředků na zajištění výživy, může dárce požadovat vrácení daru

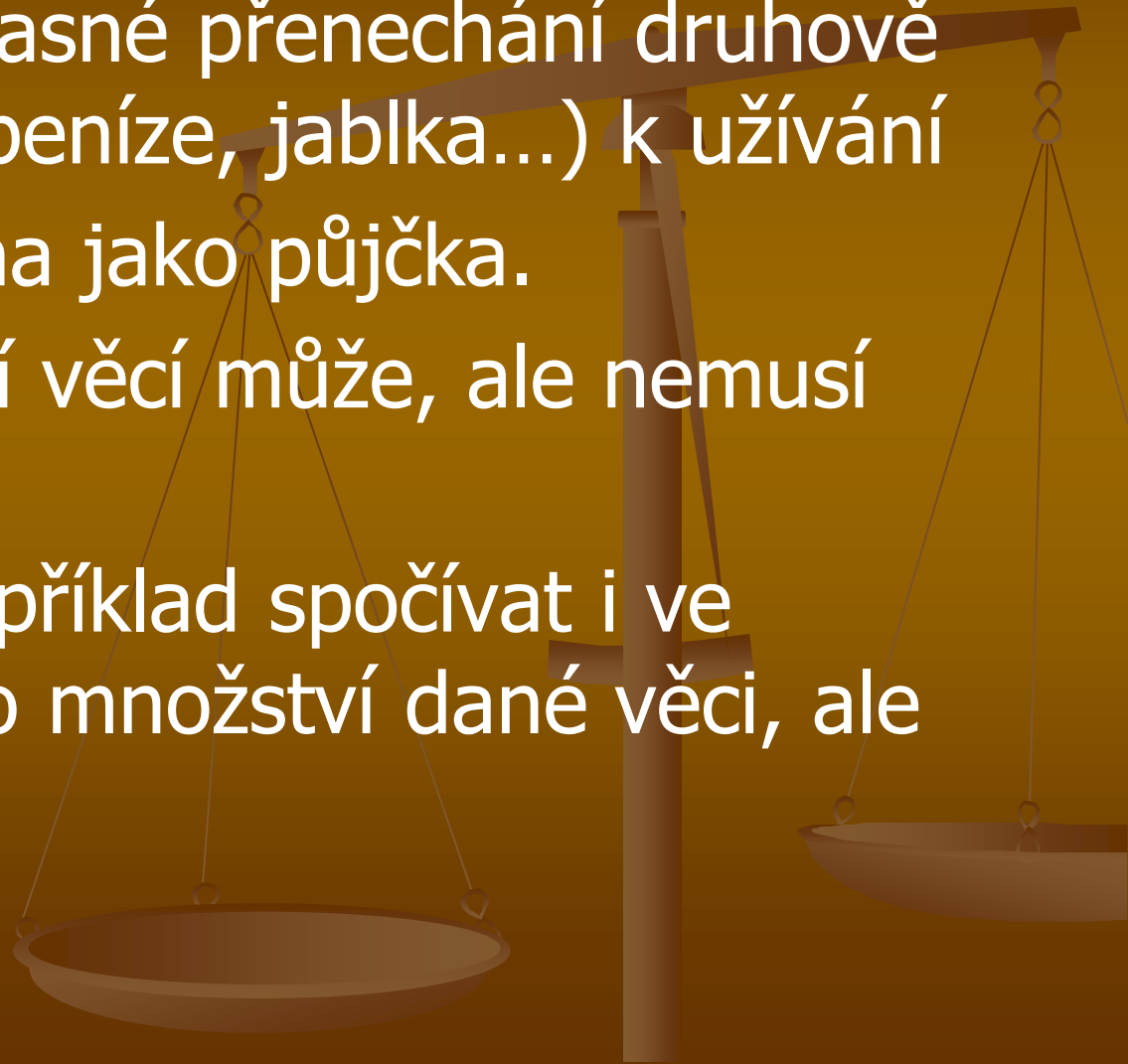
Smlouva o dílo

- Předmětem smlouvy je zhotovení díla dle přání zhotovitele
- Odměnou za provedení díla je jeho cena, odpovědnost z provedení nese zhotovitel
- objednatel je povinen spolupracovat (pokud se např. dohodli, že objednatel dodá materiál, ze kterého bude dílo vyhotoveno)
- Od kupní smlouvy se liší tím, že se vytváří, opravuje, nebo upravuje věc dle individuálního přání objednatele.
- dělená odpovědnost – pokud např. objednatel nedodá komponenty jak slíbil, zhotovitel není odpovědný za to, že dodal pozdě

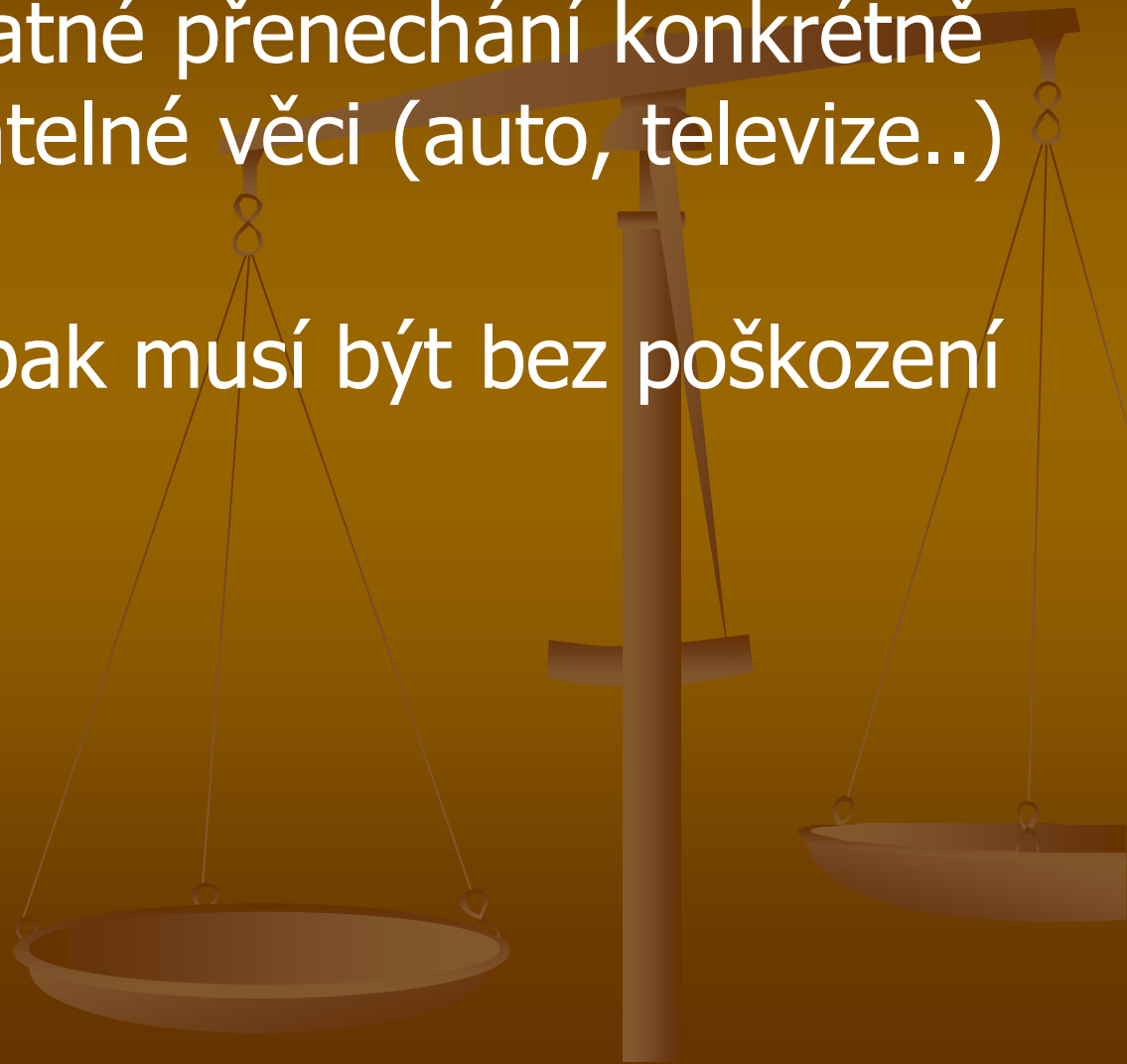
Zápůjčka

- Zápůjčka je dočasné přenechání druhově určených věcí (peníze, jablka...) k užívání
- dříve označována jako půjčka.
- Toto přenechání věcí může, ale nemusí být úplatné
- Úplata může například spočívat i ve vrácení stejného množství dané věci, ale vyšší kvality

Výpůjčka

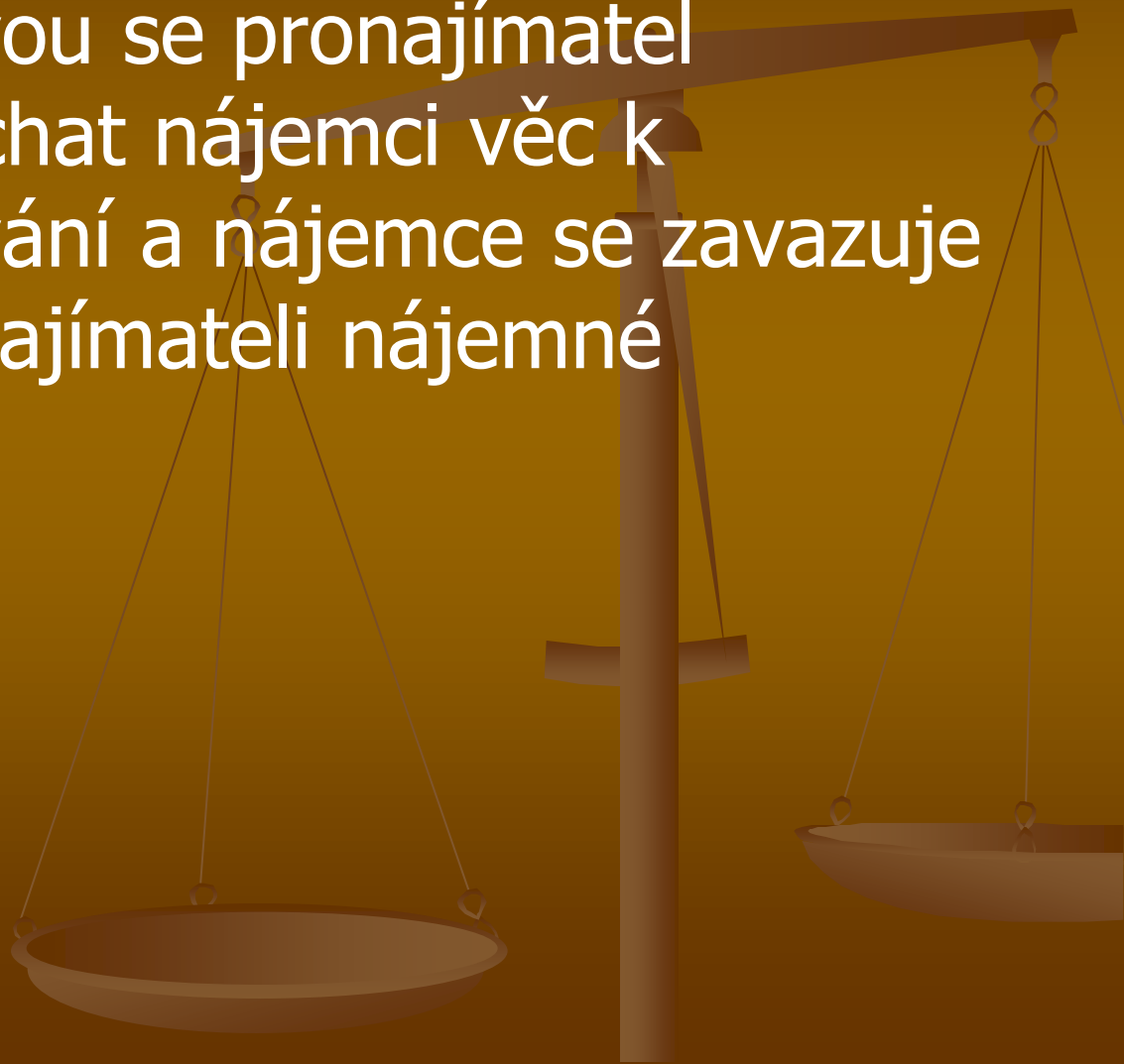
- dočasné bezúplatné přenechání konkrétně určené nezuživatelné věci (auto, televize..) k užívání.
- Vypůjčená věc pak musí být bez poškození vrácena majiteli

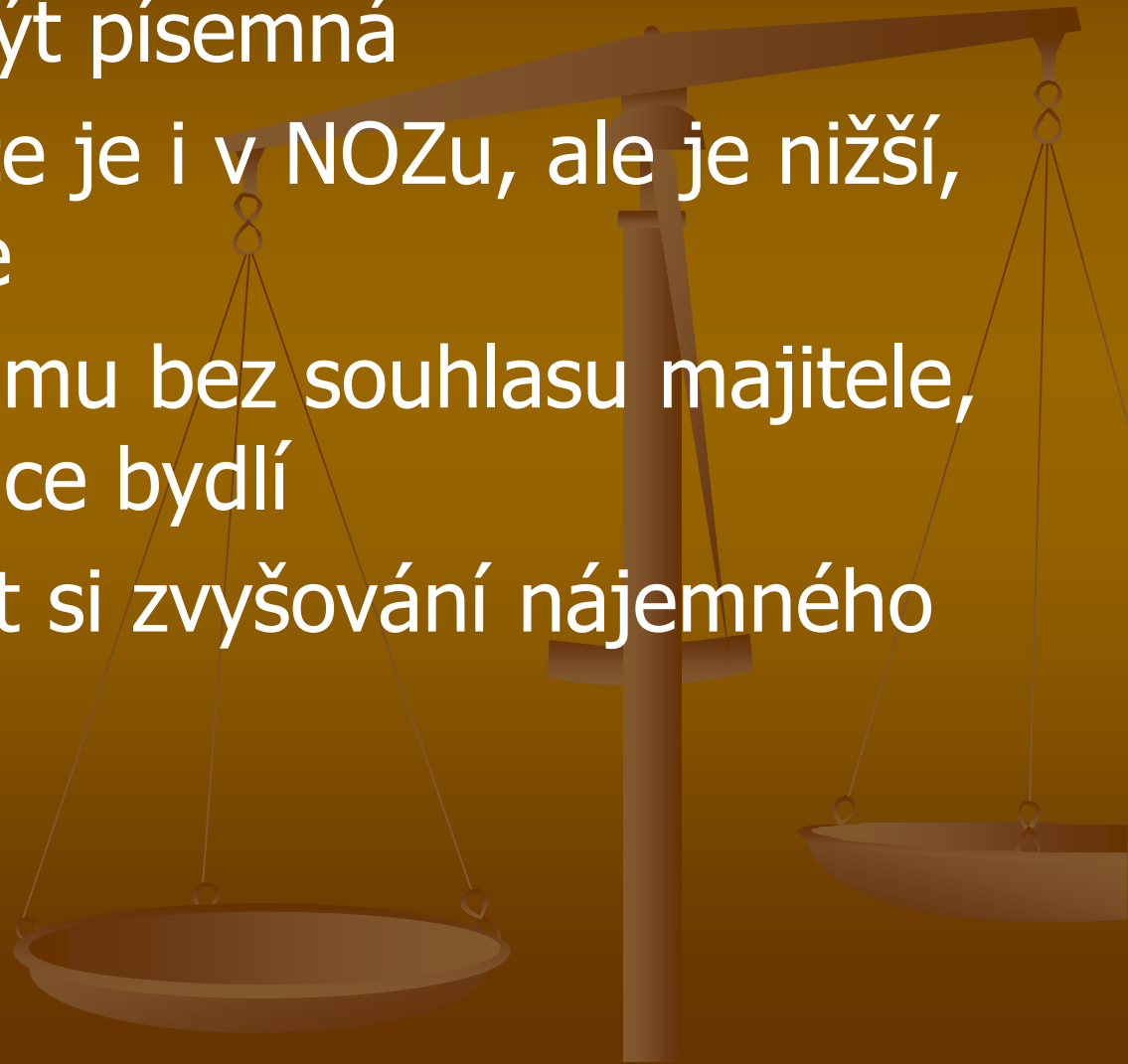
Nájem

- Nájemní smlouvou se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k dočasnému užívání a nájemce se zavazuje platit za to pronajímateli nájemné

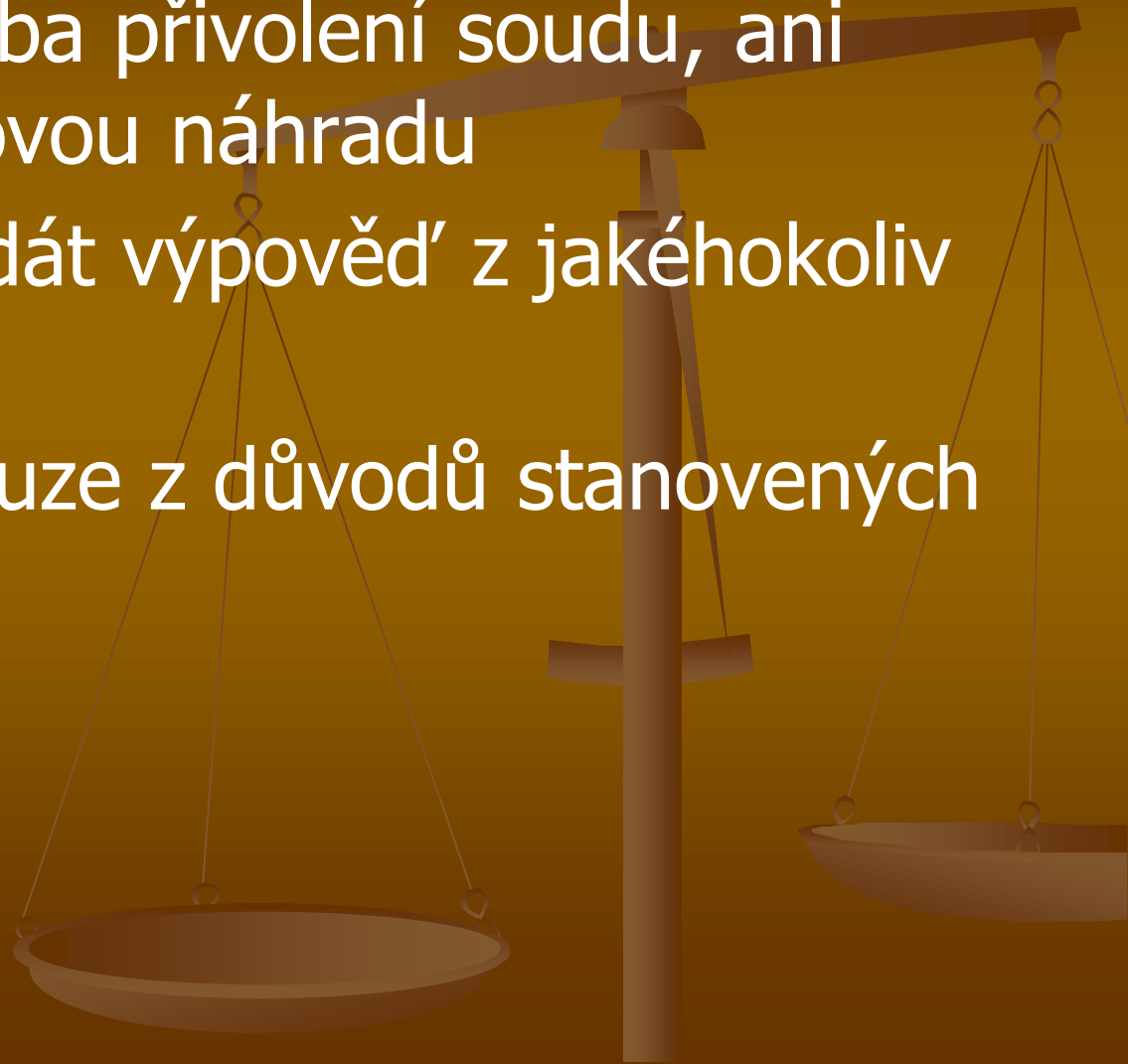
Nájem bytu

- smlouva musí být písemná
- ochrana nájemce je i v NOZu, ale je nižší, než bývala dříve
- možnost podnájmu bez souhlasu majitele, když tam nájemce bydlí
- možnost sjednat si zvyšování nájemného

výpověď z nájmu bytu

- nově není potřeba přivolení soudu, ani sehnat tzv. bytovou náhradu
- nájemce může dát výpověď z jakéhokoliv důvodu
- pronajímatel pouze z důvodů stanovených zákonem

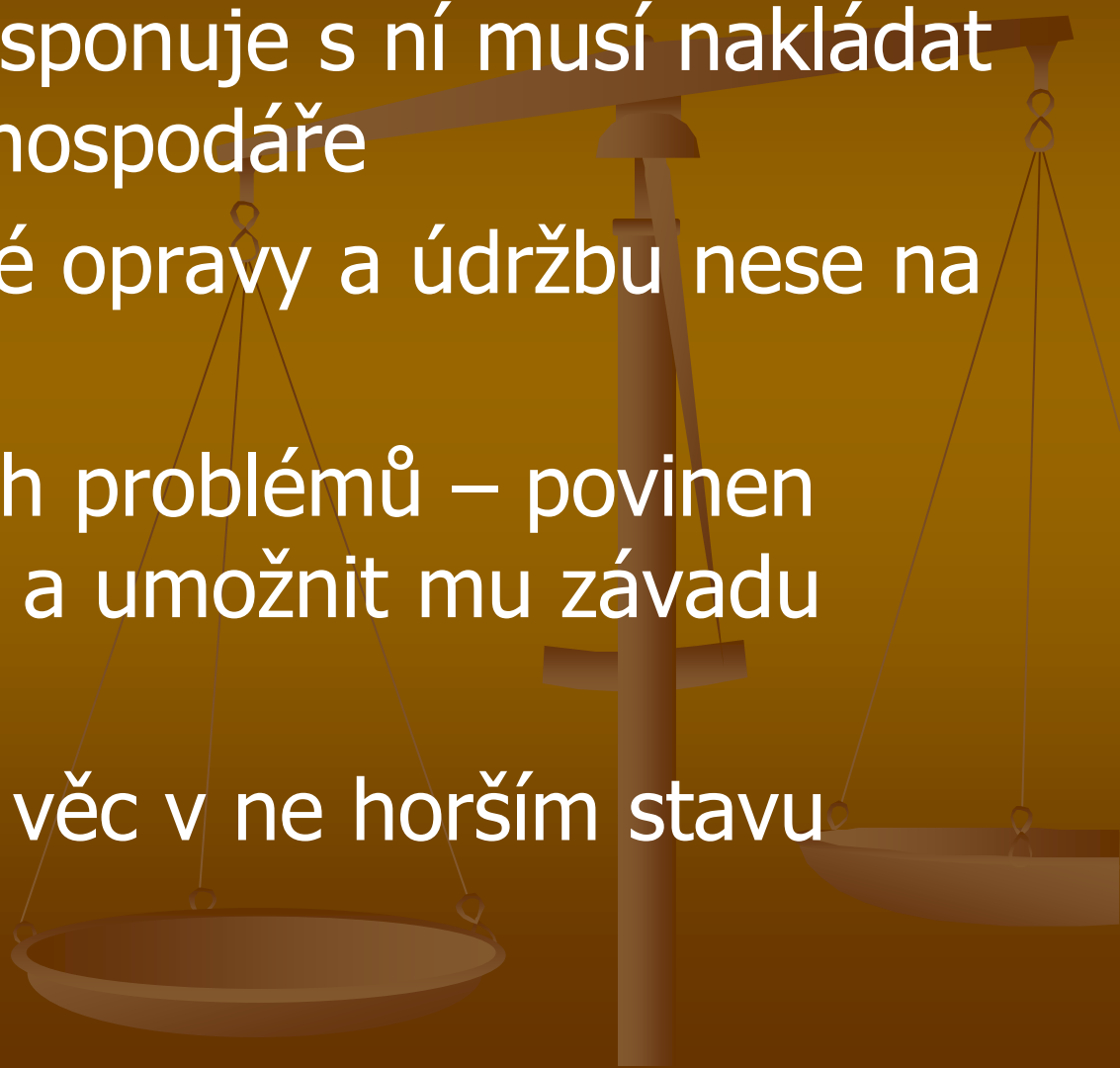

výpověď daná pronajímatelem

- pokud nájemce porušuje své povinnosti zvláště závažným způsobem lze vypovědět nájem bez výpovědní lhůty
- s 3 měsíční výpovědní lhůtou:
  - Poruší-li nájemce hrubě svou povinnost vyplývající z nájmu.
  - Je-li nájemce odsouzen za úmyslný trestný čin spáchaný na pronajímatele nebo členu jeho domácnosti nebo na osobě, která bydlí v domě, kde je nájemcův byt, nebo proti cizímu majetku, který se v tomto domě nachází.
  - Má-li být byt vyklizen, protože je z důvodu veřejného zájmu potřebné s bytem nebo domem, ve kterém se byt nachází, naložit tak, že byt nebude možné vůbec užívat.
  - Je-li tu jiný obdobně závažný důvod pro vypovězení nájmu.
  - Má být byt užíván pronajímatelem, nebo jeho manželem, který hodlá opustit rodinnou domácnost a byl podán návrh na rozvod manželství, nebo manželství bylo již rozvedeno.
  - Potřebuje pronajímátel byt pro svého příbuzného nebo pro příbuzného svého manžela v přímé linii nebo ve vedlejší linii v druhém stupni

přenechání věci k užívání

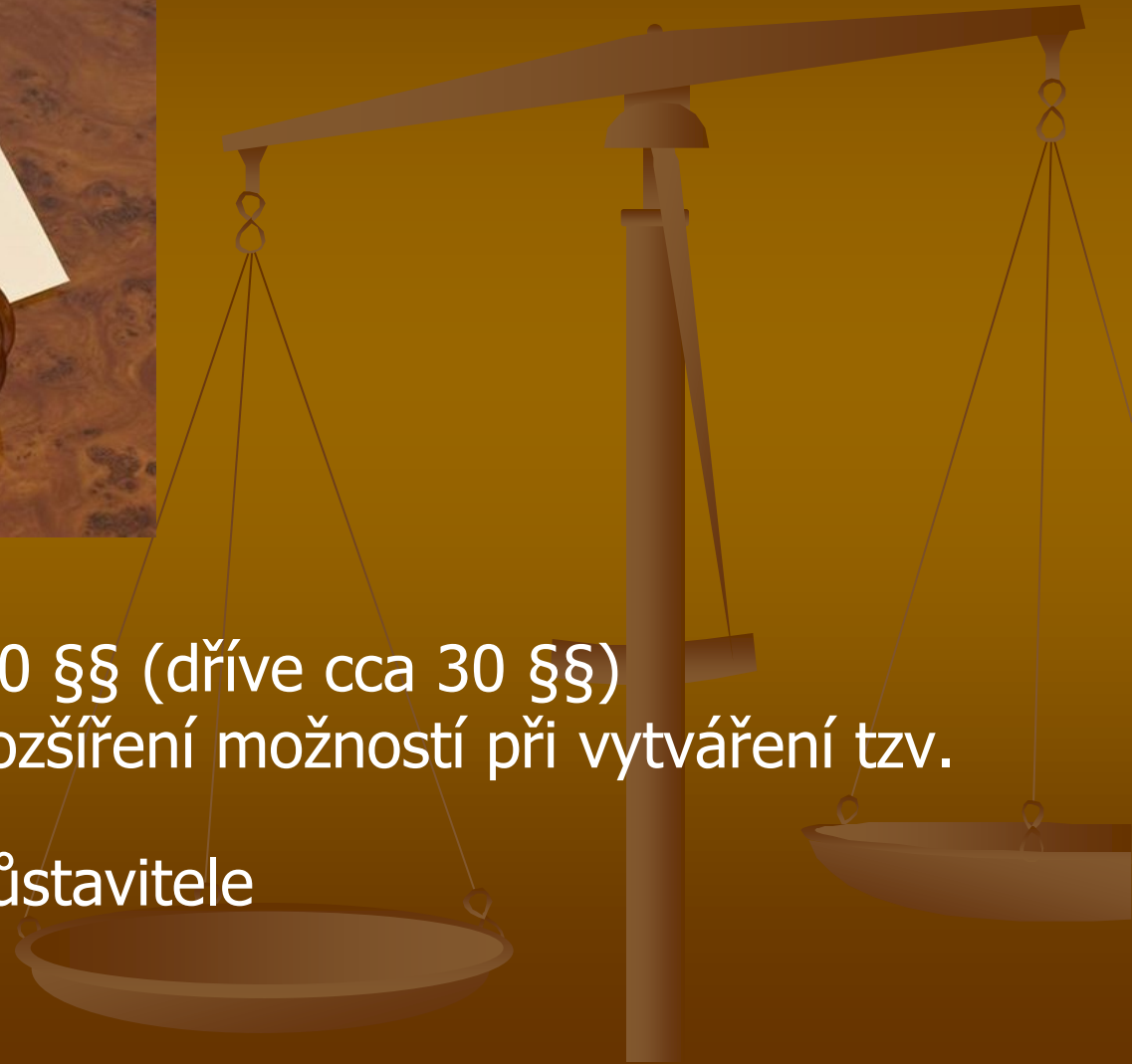
- Ten, kdo věci disponuje s ní musí nakládat s péčí řádného hospodáře
- Provozní, drobné opravy a údržbu nese na své náklady
- V případě větších problémů – povinen oznámit majiteli a umožnit mu závadu odstranit
- Povinnost vrátit věc v ne horším stavu

Dědické právo

- Od 1. 1. 2014 cca 270 §§ (dříve cca 30 §§)
- Došlo k výraznému rozšíření možností při vytváření tzv. poslední vůle
- Větší respekt k vůli zůstavitele

Dědění

- Se smrtí fyzické osoby (zůstavitele) zákon spojuje významné právní následky.
- Práva a povinnosti, která jsou neoddělitelně spjata s osobou zemřelého zanikají, ostatní přechází na určené subjekty.
- to co zůstane po zemřelém = pozůstalost
- Dědictví je právo, nikoliv povinnost, zákon umožňuje dědictví odmítnout, nebo se jej vzdát
- V případě že dědicové nedědí, dědictví připadne státu - tzv. odúmrt', stát pak nastupuje na pozici dědice
- Náš právní řád zná tři způsoby dědění to ze zákona, ze závěti a nově i na základě dědické smlouvy
- nově možnost zřídit tzv. odkaz

Dědická smlouva

- Musí mít formu veřejné listiny, tedy být sepsána před notářem a není možné ji pak jednostranně zrušit, zůstavitel má tedy jistotu, že ji smluvní dědic dodrží.
- Zůstavitel musí být zletilý, svéprávný (x výjimky)
- Dědická smlouva ukládá smluvnímu dědici učinit něco ještě za života zůstavitele
- může se jednat například o dohodu, že se dědic o zůstavitele postará v době před smrtí a za tu mu případně určitá část podílu.
- Dědická smlouva se může uzavřít maximálně do výše $\frac{3}{4}$ hodnoty pozůstalosti.

Dědění ze závěti

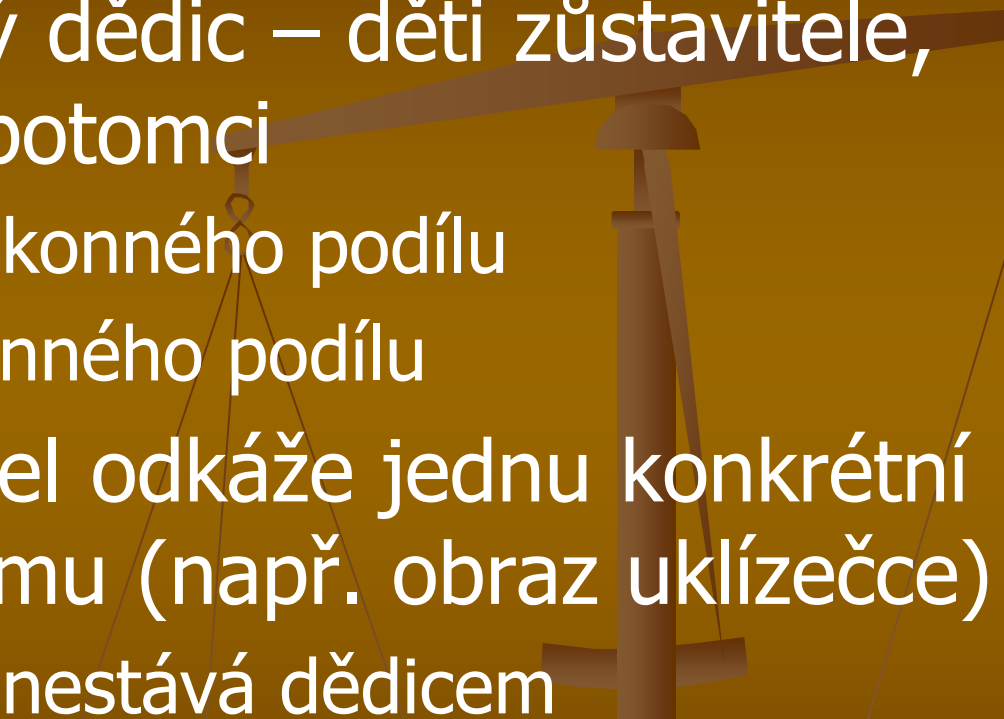
- Při sepisování závěti musí zůstavitel dodržet podmínky stanovené zákonem. Závět musí být sepsána vlastní rukou.
- Pokud není sepsána vlastní rukou, musí mít formu notářského zápisu, nebo být podepsána svědky.
- V závěti smí zůstavitel převést pouze ta práva která má on sám, závět se ale nemusí týkat celého majetku,
- pokud se závět týká jen části, zbytek se dědí dle zákona.
- Závět nemůže obejít tzv. neopomenutelné dědice, tj. potomky zůstavitele, kteří musí dostat podíl dle zákona.
- Závět lze kdykoliv zrušit, nebo sepsat novou.
- Nově lze připojit k závěti podmínky, které musí dědic splnit, aby zdědil svůj podíl. Těmito podmínkami může být například způsob naložení s tělem zůstavitele, povinnost vyživovat nějakou osobu, či postarat se o mazlíčka zůstavitele.
- Tyto podmínky ale nebudou vždy platit neomezeně, pokud budou nereálné, nebo šikanózní, nebude na ně brán ohled.

Evidence právních jednání pro případ smrti

- od r. 2001 vedla Notářská komora ČR tzv. Centrální evidenci závětí, od r. 2014 dochází v souvislosti s rekodifikací soukromého práva ke změně
- Jedná se o neveřejný seznam vedený v elektronické podobě
- Jsou zde uloženy:
  - a) závěti, dovětky, dědické smlouvy,
  - b) prohlášení o vydědění a prohlášení o tom, že dědic, jemuž svědčí zákonná dědická posloupnost, pozůstalosti nenabude,
  - c) příkázání započtení na dědický podíl, není-li takové příkázání obsaženo v závěti,
  - d) povolání správce pozůstalosti, není-li povolán v závěti,
  - e) smlouvy o zřeknutí se dědického práva,
  - f) zrušení výše uvedených právních jednání
- Primárně se ukládají listiny sepsané formou notářského zápisu, jinak ostatní pořízení pro případ smrti, která jsou v notářské úschově

Dědění ze zákona

- pokud zůstavitel nezanechal po sobě závěť, nebo dědickou smlouvu
- dědí se v posloupnosti podle tříd:
  - 1. třída – děti a manžel, zásada rovnosti podílů, pokud nedědí některé dítě, dědí jeho potomci
  - 2. třída – pokud nejsou po zůstaviteli žádní potomci, dědí ve 2. skupině manžel $\frac{1}{2}$ dědictví, dále rodiče a ti co žili ve společné domácnosti jako zůstavitel nejméně rok před smrtí
  - 3. třída – dědí sourozenci a ti co žili ve společné domácnosti jako zůstavitel nejméně rok před smrtí a starali se o něj, nebo byli na něm odkázáni výživou, získají stejné podíly
  - 4. třída – prarodiče zůstavitele – stejné podíly
  - 5. třída - prarodiče rodičů zůstavitele
  - 6. třída – děti sourozenců zůstavitele

-
- neopomenutelný dědic – děti zůstavitele, případně jejich potomci
    - nezletilý – $\frac{3}{4}$ zákonného podílu
    - zletilý – $\frac{1}{4}$ zákonného podílu
  - odkaz – zůstavitel odkáže jednu konkrétní věc někomu cizímu (např. obraz uklízečky)
    - odkazovaník se nestává dědicem